№ 8 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՅՈՒՆՎԱՐԻ

1914

ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ՅՈՒՆՎԱՐԻ № 8

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կէս տարվանը 6 ռուբլի, 7 ամսվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak“
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզվով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են խոշորանիւր տողատեղին 10—20 կոպ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄՇԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ ԼՐԱԳՐԻ

ՆԵՐԿԱՅ 1914 Թ. ՀԱՄԱՐ

43-ՐԴ ՏԱՐԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է

12 և 11 ամիսը 10 ռուբ.	10 ամիսը 9 ռուբ.	9 ամիսը 8 ռուբ.	8 ամիսը 7 ռուբ.	7 և 6 ամիսը 6 ռուբ.	5 ամիսը 5 ռուբ.	4 ամիսը 4 ռուբ.	3 ամիսը 3 ռուբ.	2 ամիսը 2 ռուբ.

Ամերիկայի բաժանորդները պիտի վճարեն տարեկան 6 դոլլար. Եւրօպայի բաժանորդները՝ 32 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 ռուբլի. Թիւրքիայի բաժանորդները՝ 120 ղրուշ։

Յայտարարութիւններ ընդունվում են բոլոր լեզուներով։ Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել՝ առաջին երեսի վրա տողատեղին (պետիտ) 20 կ., վերջին երեսի վրա 10 կ.։

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաեւ հին հասցէն եւ 40 կ. նամականիշ։

Հին բաժանորդներից խնդրվում է կպցնել փոխադրական բլանկի վրա նախկին տպագրված հասցէն իր վրա ունեցած համարով։

ՊՐԷՄԻԱՆԵՐ

«Մշակի» ՏԱՐԵԿԱՆ այն բաժանորդները, որոնք 1914 թ. համար (սկսած յունվարի 1-ից 1914 թ.) ՄԻԱՆՈՒԱԳ կամ ՄԱՍ-ՄԱՍ վճարած կունենան 10 ռուբլի բաժանորդավճարը, կը ստանան ՁՐԻԱԲԱՐ հետեւեալ գրքերից ՄԷԿՆ ՈՒ ՄԷԿԸ.

1) Գր. Արծրունու աշխատութիւնները 1865—1871 թ.

Այդ գրքի մէջ զետեղված են Գր. Արծրունու այն խոշոր ու մանր յօդուածները, որոնք լոյս են տեսել մինչև «Մշակ» լրագրի հրատարակութիւնը։ Գիրքը բաղկացած է 408 էջից։

2) Վրժիռի (Ա. Քաջազնունի) Մանրանկարները, I և II հատոր։

«Մանրանկարները» ամփոփում են իրանց մէջ հայկական հասարակական կեանքի և նրա արտայայտութիւնների նկարագրութիւններ։ Գիրքը բաղկացած է 520+472 էջից։

Մինչև ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 25-ը բաժանորդագրվածները կը ստանան ԵՐԿՐՈՐԴ գիրքը, իսկ նրանից յետոյ բաժանորդագրվողները—ԱՌԱՋԻՆ գիրքը։

Արտասահմանեան բաժանորդները պէտք է ուղարկեն գրքերի ճանապարհածախքը, որի քանակը կը յայտարարվի իր ժամանակին։

Մեր հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція „МШАКЪ“. Արտասահմանից՝ TIFLIS, Rédaction du journal „MSCHAK“.

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՄԻՍԱԿ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ՖԱԼԱԿԵԱՆՑԸ

ԽՈՒՏՕՐ ՌՈՄԱՆՕՎՍԿԻ, ԿՈՒԲԱՆԻ ՇՐՋ.

յայտնում է ի գիտութիւն իր յարգելի գնողների, որ ներկայ տարվայ յունվարի 8-ից սկսել է բանել

ԿԱՊԱԼՈՎ ՆՈՐ ՎԵՐՑՎԱԾ ՎԱԼՑՈՎԻ ՋՐԱՂԱՑԸ,

ԿՈՒԲԱՆՍԿԱՅԱ ԿԱՅԱՐԱՆԻ ՄՕՏ (Վլադիկավկազեան գծի վրա), որ արդիւնաբերում է օրական մօտ 600 տոպրակ ամենաբարձր տեսակի ալիւր—

ԿՐՈՒՊՉԱՏԿԱ—ՍԻԱՆԿԱ և ՌԱԶՄՕԼ

Այդ Ջրաղացի վերաբերմամբ բոլոր պատուէրներով խնդրվում է դիմել իրա՝ ՖԱԼԱԿԵԱՆՑԻ հասցէով՝ Արմաւիր, Կուբանի շրջ.։

(և. շ.) տ. 28. 8—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Աւագների խորհուրդը յայտնում է ի տեղեկութիւն պ. պ. անդամների, որ յունվարի 15-ին նշանակված

ՏԱՐԵԿԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

ՅԵՏԱՁԳՎՈՒՄ Է

շաբաթ, յունվարի 25-ին։

(Հ.) տ. 14. 3—2

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

Հանգուցեալ

ԱԼ. ՔԱԼԱՆԹԱՐԻ

„Экономическія перспективы Восточной Анатоліи“

բրօշիւրը։

Գինն է է 25 կոպ.

Գնել ցանկացողները կարող են դիմել «Կենտրոնական», «Գուտտենբերգ», «Գիր» գրավաճառանոցներին, ինչպէս և «Մշակի» խմբագրատանը։

(օ.մ.) տ. 1225. 10—7

ԲԺԻՇԿ

Մ. Կ. ՄԱՐՈՒՔԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ

Սիֆիլիս, վեներական եւ կաշուի հիւանդութիւններ ի։

Սրսկումն «606»-ի և «914»-ի։

Ընդունելութիւն (առ. ժ. 1—2 (եր. ժ. 5—8

Բէպուտատսկայա փ. № 39. տ. Զադէթեանի։

(Ֆ.ու.կ.) տ. 901. 100—30

ԿՈՉ ՀԱՅՈՑ ԵՒ ՎՐԱՑ ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՑԻԱՅԻՆ

Մենք կոչ ենք անում հայոց և վրաց ինտելիգենցիային։

Կոչ ենք անում համերաշխութեան, փոխադարձ ընդհանուր հասկացողութեան և համաձայնութեան։

Ինտելիգենցիան ամեն մի ժողովրդի, ամեն մի երկրի, ամեն մի հողի աղը պէտք է կազմէ։ Ինտելիգենցիան պէտք է արթուն պահապան լինի, որ փոխադարձ սիրոյ, համերաշխութեան, միաբանութեան կապերը դարերով իրար հետ կողք կողքի ապրող, իրար վշտերին, ուրախութիւններին մասնակցող, իրար հետ պատմական, կուլտուրական, տնտեսական և քաղաքական կապերով շաղկապված ժողովուրդների և ազգութիւնների միջև ոչ միայն չը թուլանան, այլ և օրէ-ցօր աճեն, զարգանան, ամրապնդվեն։

Բնաւ չը պէտք է թագցնել, որ բարի դրացիական և եղբայրսիրական յարաբերութիւնները հայերի և վրացիների միջև՝ վերջին տարիները բաւական մեծ հարուած են կրել։ Ծագել են թիւրիմացութիւններ, տարաձայնութիւններ, երկպառակութիւններ, որոնք առաջ են բերել եթէ ոչ երկու ժողովուրդների մէջ ամբողջական, բայց ոչ խաւերի և շերտերի մէջ ուղղակի թշնամական, անբարեացակամ փոխադարձ վերաբերմունք։

Եթէ իր ժամանակին հոգ տարած լինէինք հայ և վրացի ինտելիգենցիային պատկանողներս, պարզել, լուսաբանել այդ թիւրիմացութիւնները, անշուշտ, այսօր մեր փոխադարձ յարաբերութիւնների կերպարանքը բոլորովին այլ կը լինէր և մի պատահական հարց, ինչպիսին է պոլիտեխնիկումի տեղի հարցը Թիֆլիսի այս կամ այն մասում, բնաւ չէր կարող առաջ բերել այն անառողջ, անխելացի և ամօթալի երևոյթը, որ այժմ նկատվում է, երբ մամուլի մի քանի օրգաններ, երկու կողմից էլ, աշխատում են աւելի լարել, սրել թշնամական յարաբերութիւնները, թիւրիմացութիւնները։

Յանուն խաղաղասիրութեան, յանուն ազգերի և ժողովուրդների փոխադարձ համերաշխութեան գաղափարի, մենք կոչ ենք անում հայ և վրացի ինտելիգենցիային ձեռք տալ իրար, աշխատել պարզել, լուսաբանել թիւրիմացութիւնները և տարաձայնութիւնները, որոնք վնասել կարող են երկու դրացի և եղբայրակից ժողովուրդների կուլտուրական բարգաւաճման և յաղթանակ կարող են տալ միայն ռէակցիոնական ույժերին, ջլատելով առաջադիմական ջանքերը, որոնք այնքան կարևոր են մեր ընդհանուր երկրի և հայրենիքի, մեր ժողովուրդների բարեկեցութեան և ծաղկման համար։

Մենք հայերս երախտագիտութեամբ կարող ենք յիշել, որ վրաց թագաւորութեան գոյութեան շրջանում, Վրաստանի սահմաններում ապրող հայ ժողովուրդը բնաւ չենթարկվեց այն հալածանքներին և նեղութիւններին, որոնց նա ենթարկվեց Պարսկաստանում և Թիւրքիայում։ Վրացիներն էլ չը պէտք է մոռանան, որ հայերը, ապրելով Վրաստանում՝ հանդիսացան օգտակար քաղաքացիներ, աջակցեցին նրանց իբրև զօրավարներ, առևտրականներ, արհեստաւորներ, ծառայելով Վրաստանի շահերին։

Եթէ հայ և վրացի ինտելիգենցիաները միանան և մշակեն բարեկամական յարաբերութիւններ, վերացնելով թիւրիմացութեան տեղիք տուող երևոյթները կամ առիթները, մենք համոզված ենք, որ իրանք՝ հայ և վրացի ժողովուրդները, որոնք միշտ բարեկամաբար են վերաբերվել իրար, աւելի շուտ ընդառաջ կը գնան եղբայրական ձգտումների և կը վերականգնեն իրանց նախկին եղբայրական յարաբերութիւնները։

Յոյս ունենք, որ մեր կոչը արձագանք կը գտնի վրաց ուղղամիտ, առաջադէմ և դեմօկրատիական ինտելիգենցիայի մէջ։

Հ. Առաքելեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

11—13 յունվարի

Պետերբուրգ.—(Ուշացած)։ Այսօր երեկոյեան Ազնուականների ժողովարանում կայացաւ զէմստվօյի կազմած բալը։ Ժողովարան եկան Մեծ Իշխանները, բոլոր մինիստրները Կոկօվցեվի գլխաւորութեամբ, Պետ. Խորհրդի նախագահը, Պետ. Խորհրդի անդամները, Պետ. Դումայի նախագահը, սենատորներ։

Ժամը 9 ու 30 րոպէին ժամանեց Թագաւոր Կայսրը, որին դիմաւորեցին Պալատի մինիստրը, Պետերբուրգի ու Մոսկվայի նահանգական զէմստվային վարչութիւնների նախագահներից։ Նորին Մեծութիւնը մտաւ Արքայական օթեակը, որի շուրջ կանգնեցին զէմստվային ներկայացուցիչները և արծաթեայ սկուտեղի վրա մատուցին աղուհաց, որի ժամանակ Պետերբուրգի վարչութեան նախագահ Եակօվլեվը դիմեց Թագաւոր Կայսրին հետևեալ խօսքերով. «Ձերդ Կայսերական Մեծութիւն. Ձերդ անմոռանալի պապ Ալէքսանդր II Կայսրի կամքով 50 տարի առաջ կեանք կոչված զէմստվօն այսօր տօնում է իր կիսադարեան յօբելեանը։ Այդ ամբողջ ժամանակաշրջանում զէմստվային մարդիկ աշխատեցին, հայրենիքին անձնուէր ծառայութեամբ, յօգուտ տեղական կարիքների։ Այժմ նրանք արժանացան Ձերդ Մեծութեան բարձր ուշադրութեան, բաղդ ունեցան տեսնել Ռուսաց Երկրի Ինքնակալ Պետին իրանց մէջ։ Մեր սրտերում, ինչպէս և բացակայ զէմստվային մարդկանց սրտերում ընդմիշտ կը տպաւորվի այսօր մեզ ցոյց տրված բարձր ողորմածութիւնը, և մենք, հաստատապէս յիշելով մայր-Ռուսաստանի կարիքների մասին Ձեր Արքայական խօսքերը, վերակազդուրված ույժերով կը վերադառնանք մեր աշխատանքին։ Մեծ Թագաւոր, աղուհացով երկրպագում է Քեզ հանուր զէմստվային Ռուսաստանը Քո ողորմածութեան համար»։ Այս խօսքերին հետևեցին ազգային օրհներգի նուագածութիւնը և բարձրաձայն ուռա։

Ապա Կայսրը անցաւ 43 նահանգների ներկայացուցիչների շարքով, արժանացնելով նրանց ողորմած հարցերի. անցուդարձը տևեց մօտ $2^1/_2$ ժամ, որից յետոյ Նորին Մեծութիւնն անցաւ Փոքր դահլիճը։ Երբ Կայսրը բարեհաճեց վերադառնալ Արքայական օթեակը թէյ խմելու, եղաւ երաժշտական բաժին, որի ժամանակ ժողովարանում ներկայ եղող բոլոր գաւառական զէմստվօների նախագահները Բարձրագոյն թոյլտւութեամբ կանգնած էին Արքայական օթեակում։ Վլադիմիրի զէմստ. վարչութեան նախագահ Պետրովը կենաց առաջարկեց Նորին Մեծութեան առողջութեան համար։ Երաժշտախմբի հետ ներկայ եղողները երգեցին ազգային օրհներգը, որ ծածկվեց երկարատև ուռայով։

Թագաւոր Կայսրը հրաժեշտի ժամանակ բարեհաճեց ասել հետևեալը.

Շնորհակալ եմ ձեզանից սրտագին ընդունելութեան համար, ինչպէս և այսօր ձեր մատուցած աղուհացի համար։ Ես բաղդաւոր էի տեսնելու ամբողջ Ռուսաստանի զէմստվային ներկայացուցիչների մեծ մասին, որոնք ժողովվել են մայրաքաղաքում Իմ հանգուցեալ պապի հաստատած զէմստվօյի 50-ամեակի առիթով։ Ամբողջ սրտից ցանկանում եմ զէմստվօյին բարգաւաճում, զարգացում ու արդիւնաւոր աշխատանք և դատարկում եմ բաժակս Նրա առողջութեան և Նրա փառքի համար։ Ձեր կենացը։

Ապա Կայսրը օրհներգի նուագածութեամբ ու անվերջ ուռաներով ժամը $12^1/_2$-ին մեկնեց ազնուականների ժողովարանից։

Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլայեվիչի արձանի բացմանը ներկայ գտնվելու համար եկած բուլգարական, ռումինական և սերբիական զինւորական պատգամաւորութիւնները բաղդ ունեցան ներկայանալու Թագաւոր Կայսրին՝ Ցարսկոյէ Սելոյի Ալէքսանդրեան պալատում։

Բուլգարական պատգամաւորութիւնը հոգեհանգիստ կատարել տուեց Ալէքսանդր II և Ալէքսանդր III Կայսրների յիշատակին և Մեծ Իշխաններ Նիկոլայ Նիկոլայեվիչի, Միխայիլ Նիկոլայեվիչի, Վլադիմիր Ալէքսանդրովիչի, նաև ռուս-թիւրքական պատերազմում ընկած զօրավարների յիշատակին։ Կայսրների և Մեծ Իշխանների դամբարանների վրա դրվեցին կենդանի ծաղիկներից պսակներ ստորագրութեամբ՝ «Երախտագէտ Բուլգարիայի կողմից»։

Եկաւ նաև չերնոգորական զինւորական պատգամաւորութիւնը։

Ջօն թատրոնում տեղի ունեցաւ հասարակական գործիչների խնջոյքը զեմստվօյի 50-ամեակի առիթով։ Ներկայ էին աւելի քան 1000 մարդ։

Հրատարակվեց Բարձրագոյն հրաման սենատին կարգադրելու, որպէս զի նորածին իշխան Վսէվօլօդը անուանվի Բարձրութիւն։ Երեխայի խաչեղբայր լինելու է Թագաւոր Կայսրը։

Պետերբուրգ.—Ցարսկոյէ-Սելօյում բաղդ ունեցաւ ներկայանալ մի պատգամաւորութիւն զէմստվօների կողմից և մատուցել Գահաժառանգին զէմստվօյի կիսադարեան յօբելեանական նշանը։

Յունվ. 13-ին տեղի ունեցաւ հասարակական գործիչների ժողովարանում ճաշ զէմստվօյի 50-ամեակի առիթով։ Ներկայ էին զէմստվային գործիչներ և Պետ. Դումայի մի քանի անդամ։

Պետերբուրգ.—Գրաւվեց «Рѣчь»-ի № 12։

Պետական Դումայի անդամ—Խէրսօնի նահանգի—Նէստէրէնկօն հրաժարվեց Դումայի անդամի կոչումից։

Թագաւոր Կայսրը Ալէքսանդր Նէվսկիի շքանշանի գոհազարդ նշաններ շնորհեց գեներալ Սկալօնին։

Համառուսական գրականական ընկերութիւնը գումարում է յունվ. 17-ին անդամների ընդհանուր ժողով մամուլի օրէնագծի քննութեան համար։

Պետերբուրգ.—Մանէժնայա կոչված հրապարակի վրա հանդէսով բացվեց Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլայեվիչի արձանը։ Բացումից առաջ եկան Մեծ Իշխանները և Մեծ Իշխանուհիները։ Եկան նաև մինիստրների խորհրդի նախագահը, ներքին գործերի, զինւորական, ծովային և ժող. լուսաւորութեան մինիստրները։ Հրապարակի վրա և մերձակայ փողոցներում շարքով կանգնել էին զօրքերը. արձանի մօտ՝ պատգամաւորութիւնները. Թագաւոր Կայսրը ժամանեց ժ. 11-ին։ Կատարվեց պատարագի արարողութիւն և աւետւսութիւն Թագաւոր Կայսրին և յաւերժ յիշատակ Մեծ Իշխանին։ Արձանի բացումից յետոյ Կայսրը արժանացրեց ողորմած խօսքերի արձանը կառուցանող քանդակագործ Կանօվին։ Ժամը 12-ին Կայսրը մեկնեց։ Ապա ռումինական, բուլգարական, սերբիական և չերնոգորական պատգամաւորութիւնները պսակներ դրին արձանի պատուանդանին։

Թագաւոր Կայսրը բարեհաճեց շնորհել ֆրանսիական դեսպան Դէլկասէին Անդրէյ Նախակոչի շքանշանը ռուս-ֆրանսիական դաշնակցութեան կապերը ամրապնդելու մասին հոգատարելուն համար։ Սազօնօվն անձամբ յանձնեց շքանշանը դեսպանին ֆրանսիական դեսպանատանը։

Թագաւոր Կայսրի, Երկու Կայսրուհիների, Օգոստափառ Դուստրների և Մեծ Իշխանների, ինչպէս և բարձրաստիճան անձերի ներկայութեամբ մկրտվեց նորածին Վսեվօլօդ Իշխանը։

Պարիզ.—«Ժուրնալը» և «Մատէնը» գոհունակութեամբ ընդգծում են Դէլկասէին ցոյց տրված կայսերական շնորհը, իբրև նոր ապացոյց ռուս-ֆրանսիական դաշնակցութեան կայունութեան։

Բէլգրադ.—Այն հանգամանքը, որ իշխան Վսէվօլօդի մկրտութեանը խաչեղբօր պաշտօնը յանձն առաւ Թագաւոր Կայսրը, անսովոր ուրախութիւն է առաջ բերել տեղիս բոլոր շրջաններում։

Պետերբուրգ.—Ձիարշաւներին 10,000 ր. մրցանակը շահեց Պետրովի «Բօրը», 5000 ր. մրցանակը շահեց իշխան Օրլովի «Զօլուշկան»։

Մոսկվա.—Ձիարշաւներին 5000 ր. մրցանակը շահեց Ստախօվիչի «Վիցը»։ Շիշկինի անուան 5000 ր. շահեց Մեծ Իշխան Դմիտրի Կոնստանտինօվիչի «Խուլիգանը»։

Մոսկվայի համալսարանը 159-րդ տարին տօնեց հանդէսով, որից յետոյ 200 ուսանող Լոմօնոսովի արձանի մօտ սկսեցին երգեր երգել, բայց ցրվեցին ոստիկանութեան պահանջով։

Եկատերինոդար.—Կուբանի վարարումից շրջակայ գործարանները ջրի մէջ են մնացել։ Տեմրիւկ գետը նոյնպէս յորդացել է։

Հէլսինգֆօրս.—75 տարեկան հասակում երիկամունքների հիւանդութիւնից վախճանվեց ֆինլանդական սենատի նախկին փոխ-նախագահ Լէօ Մեխէլինը։ Տեղական լրագիրները նուիրել են ընդարձակ յօդուածներ հանգուցեալի յիշատակին, ընդգծելով նրա մատուցած ծառայութիւնները երկրին իբրև պրօֆէսօր, սէյմի պատգամաւոր, սենատոր և քաղաքական գործիչ։

Թէհրան.—Կաշանի նահանգապետը սպանելով մի հացավաճառի՝ բաստ մտաւ յայտնի աւազակ Նաիբ-Հուսէյնի մօտ։

Բեռլին.— Րէյխստագը կառավարութեան ներկայացուցիչների բացակայութեամբ քննեց պատգամաւորների նախաձեռնութեամբ մտցված օրէնագծերը՝ զինւորական ույժ գործադրելու մասին։ Առաջադիմականները և սօցիալ-դեմօկրատները խստագոյնս քննադատեցին կառավարութեան թերի վերաբերմունքը դէպի րէյխստագի ցանկութիւնները։ Աջակողմեանների ձայների հակառակ՝ ընդունվեց կենտրօնի օրէնագիծը, որ վերաբերում է ոստիկանական ֆունկցիաներ կատարելիս զինւորական ույժ գործադրելուն. նաև ընդունվեց ազգային-լիբերալների առաջարկութիւնը՝ վերաքննելու զօրքի զէնք գործածելուն վերաբերող հրահանգները։ Մասնաժողովին յանձնվեց սօց.-դեմօկրատների առաջարկութիւնը՝ զինւորական դատարանները վերացնելու մասին։

Կօպէնհագէն.—Կանանց տրվում է տղամարդկանց համահաւասար իրաւունքներ պետական ծառայութեան մտնելու համար։

Բուդապեշտ. — Տիսսայի ընդհարումը պատգամաւոր Դէշի հետ հարթվեց։ Սեկունդանտների արձանագրութեան մէջ ասված է, որ Տիսսան իր քննադատութեան մէջ ցանկութիւն չունէր վիրաւորել անձնականապէս Դէշին։

Տանժէր.— Ֆրանսիական դիւանագիտական գործակալ Շըվալիէ Դէվալդրոմը սպանվել է իր խոհարարի ձեռքով, որին Դէվալդրոմը սպառնալիս է եղել պաշտօնից

[illegible] ներքաղաքական է:
Տիր-Վորդ.—Հնարավոր է, որ Գոնիվա քաղաքում (Հայոց) [illegible] է ընդհանուր [illegible]:
Ավինեն.—Բուլղ. սոցիալիստների աղ-ջային կոնգրեսը:
Բրլդաս.—Մի [illegible] Թոյն [illegible]
Մաղրիդ.—[illegible]
Մելինա.—[illegible]
Դուրացո.—[illegible]

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
11—13 յունվարի

Լոնդոն.—[illegible] ալբանական 75 միլիօն ֆրանկի փոխառութիւնը միւս մեծ պետութիւնների հետ միասին, պայմանով որ դրամը գանվի միջազգային վերահսկիչ մասնաժողովի տնօրինութեան ներքոյ:

Երրեակ դաշնակցութիւնը առաջարկում է, որպէսզի Եգէյեան կղզիները, բացի Տենէդոսից և Իմբրոսից, տրվեն Յունաստանին և յոյները շուտով հեռանան Ալբանիայից: Մեծ պետութիւնները պէտք է յայտնեն, որ թոյլ չեն տայ որևէ դիմադրութիւն երկու կողմից: Իւրաքանչիւր մեծ պետութիւն մի-մի ռազմանաւ է ուղարկելու Դուրացցօ:

Էսադ-փաշայի հրաժարականը հաւանական է:

Վիէննա.—«Վինէր-Ալգ. Ցայտունգը», հերքելով տարածված լուրերը, հաղորդում է, արժանահաւատ աղբիւրներից, որ Աւստրո-Ունգարիան ոչ մի ռազմի պատրաստութիւն չէ տեսնում Ալբանիայի գործերին միջամտելու համար:

Սօֆիա.—Յունաստանը համաձայնել է ազատութիւն տալ բոլոր բանտարկեալ բուլգարներին, որից յետոյ բուլգար և յոյն կառավարութիւնները նշանակելու են իւրա-քանչիւրը իր դիւանագիտական ներկայացուցչին:

ՎԵՆԻԶԵԼՈՍԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)
11—13 յունվարի

Պարիզ.—Առ. ժամը 1-ին եկաւ Վենիզելոսը, որին կայարանում դիմաւորեցին յունաց դեսպանը և դեսպանատան պաշտօնեաները:

Լոնդոն.—Ռէյտէրի տեղեկութիւնների համաձայն, Վենիզելոսը Բեռլինից կը դիմէ Պետերբուրգ, յետոյ Վիէննայի վրայով Բուխարեստ և Բելգրադ և կը վերադառնայ Աթէնք:

Պարիզ.—Վենիզելոսը մեկնեց Բեռլին:

Բեռլին.—Եկաւ Վենիզելոսը և այցելեց արտաքին գործերի մինիստրին, որի հետ երկար խօսակցութիւն ունեցաւ: Յետոյ Վենիզելոսը ներկայ գտնվեց ռումինական դեսպանի այն նախաճաշին, որ տրված էր ի պատիւ տեղում գտնվող ռումինական գահաժառանգի, այցելեց պետական կանցլէրին, ապա ընդունվեց յունաց թագուհուց: Երեկոյեան նա հրաւիրված է պալատ պաշտօնական ճաշի, որ տրվում է կայսրի ծննդեան օրվայ առիթով:

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ

Երզրումից հեռագրում են «Каспій»-ին.

Գերմանական հիւպատոսը յունվ. 10-ին խնճոյք էր սարքել թնդանօթաձգութեամբ: Լսելով թնդանօթաձգութեան ձայնը, հայերը ենթադրեցին, թէ սկսվում է ջարդ, և սկսեցին թաքնվել միւս հիւպատոսարաններում: Հայերի մի մասը պատրաստվեց ինքնապաշտպանութեան: Երբ պարզվեց, թէ բանը ինչումն է, մնացած հիւպատոսները գերմանական հիւպատոսին բողոք յայտնեցին:

—

Այս օրերս Պարիզում կայանալու է ռուսաց, գերմանական և աւստրիական դեսպանների միացեալ խորհրդակցութիւնը Ջավիդ բէյի հետ՝ Հայաստանի բարենորոգումների հարցի առիթով: Ֆրանսիան կը տայ Թիւրքիային փոխառութիւն՝ հէնց որ պարզվի խորհրդակցութեան տրամադրութիւնը:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼ. ՔԱԼԱՆԹԱՐԻ ԱՆՈՒԱՆ ՖՕՆԴԻ ՕԳՏԻՆ

—

Ստացանք Թախտաբազարից՝ Ալ. Բաբաջեանից և Ե. Բեջանեանից 5 ռուբլի, որ հաւաքել են Մնդեան տանը առիթով «Աւետիս» շրջելով:

ՀՐԱՑԱՆԱԶԳՈՒԹԻՒՆ ԱՒԱԶԱԿՆԵՐԻ ՀԵՏ

—

Անցոր կերպարանք ստացած կեանքը Թիֆլիսում նորից խախտվեց հետևեալ սոսկալի դէպքով:

Թիֆլիսի խուզարկու ոստիկանութեանը տեղեկութիւն էր տրված, որ յայտնի աւազակ-տէրրօրիստ Իմերէլիշվիլին, որ վերջերս իր աւազակախմբով գործում էր Թելաւի գաւառում, այն աւազակը, որ սկզբում գործում էր Թիֆլիսի և յետոյ Դուշէթի գաւառներում, իր ընկեր նոյնպէս յայտնի աւազակ Պարէսաշվիլիի հետ միասին եկել է Թիֆլիս իր կնոջ հետ տեսնվելու համար, որ ապրում է Ֆարկօպէնայա փողոցում՝ Նախալօվկա կոչված քաղաքամասում:

Յունվարի 13-ի ցերեկվայ ժամը 12-ին յիշեալ տեղը եկան (11-րդ քաղաքամաս) ուժեղ ոստիկանախմբեր և շրջապատեցին № 15 տունը, ուր և իջել էր աւազակապետը իր ընկերոջ հետ: Ինչպէս պատմում են, ամբողջ գիշեր նրանք քէֆով էին անցրել:

Նկատելով իրանց շրջապատված, ժ. 1 ու 15 ր. աւազակները վազեցին տան բակը և սկսեցին անկանոն կերպով գնդակներ արձակել մաուզէրներից. ի պատասխան՝ ոստիկանները համազարկ տուեցին:

Ականատեսների պատմելով, հրացանաձգութիւնը սարսափելի էր, գնդակները թափվում էին կարկտի նման:

Բարձրացած խրարանցման ժամանակ աւազակները թռան ցանկապատով հարևան Սիրօտէնկի տունը և այնտեղից, կրկին ցանկապատի վրայով, մտան Մագիստրալնայա փողոցը: Այստեղ նրանք կարողացան վիրաւորել 11 հոգու. այստեղ էլ սպանվեց աւազակապետ Իմերէլիշվիլին:

Միւս աւազակ Պարէսաշվիլին կարողացաւ անյայտանալ և, չը նայած ամենամանրազնին խուզարկութեան, դեռ գտնված չէ:

Ոստիկանութեանը օգնելու համար կանչվեց մի վաշտ զօրք: Ամբողջ գործողութիւնները ղեկավարում էին Թիֆլիսի Նահանգապետ Չէրնեավսկին և ոստիկանապետ Զասիպկինը:

Աւազակների գնդակներով վիրաւորվեցին հետևեալ անձինք.

9-րդ քաղաքամասի պրիստաւ Ա. Գամբէրգ (ծանր, առողջանալու յոյսը սակաւ է):

12-րդ քաղաքամասի պրիստաւի օգնական Զուբրիցկին, որ վիրաւորված է կրծքից:

Երկուսն էլ տեղաւորված են երկաթուղային հիւանդանոցում:

3-րդ քաղաքամասի պրիստաւի օգնական Լևոն Աբէլեանը, թաղական վերակացու Ֆոմա Ալանիա, թաղ. վերակացու Իվան Բուտ, 8-րդ քաղաքամասի պրիստաւ Կիսէլ Զագօրիանսկի, քաղաքապահ ոստիկաններ Տվաուրի, Իվ. Կամինսկի, Իվան Պուզնեակ և Գր. Պապիաշվիլի, որոնք տարված են Միքայէլեան հիւանդանոցը:

Բացի յիշեալ 10 ոստիկաններից, վիրաւորվեցին պատահմամբ, տեղում գտնվող, Եփրօսինա Դզագնիձէ և Վլադիմիր Մարսագօր:

Վիրաւորվածներին հիւանդանոցում այցելեցին Նահանգապետ Չէրնեավսկին, բժշկական մասի կառավարիչ Ֆէխնէր, ոստիկանապետ Զասիպկին:

Դէպքի տեղն անմիջապէս եկաւ կարևոր գործերի քննիչ Ռուսանօվը:

Սպանված աւազակ Իմերէլիշվիլին 35 տարեկան է, հագած դիագօնալ կտորից պիջակ և բրիջ:

Իմերէլիշվիլիի և Պարէսաշվիլիի իջևանած տան մէջ ոստիկանութիւնը խուզարկելիս գտաւ երկու լի ռումբ, որոնցից աւազակները, բարեբաղդաբար, չը կարողացան օգտվել:

ԺՈՒՐՆԱԼԻՍՏՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ

—

Կիրակի, յունվարի 12-ին, երեկոյեան ժ. 9-ին, կայացաւ Թիֆլիսի ժուրնալիստների ժողովը: Մօտ 25 ժուրնալիստներ, բոլորված թէյի սեղանի շուրջը, ունեցան մտքերի փոխանակութիւն մի քանի հարցերի մասին, որոնց մէջ գլխաւոր տեղը բռնում էր սեփական օրգան ունենալու հարցը:

Ժուրնալիստներից ոմանք գտնում էին, որ կարելի է ունենալ միայն պրօֆէսիօնալ օրգան և ոչ ընդհանուր-քաղաքական, քանի որ ժուրնալիստների ընկերութեան անդամ են զանազան ուղղութեան և բանակի անձինք, որոնք դժուար թէ համաձայնվեն կարևոր խնդիրների ժամանակ, իրանց համոզմունքների տարբերութեան պատճառով:

Սակայն մեծամասնութիւնը գտնում էր, որ հրատարակվելի օրգանը կը լինի արտայայտութիւն ընկերութեան անդամների մեծամասնութեան տրամադրութեան, իսկ քանի որ մեծամասնութիւնը պրօգրէսիստ ուղղութեամբ է համակված, օրգանն էլ կը լինի ընդհանուր առաջադիմական:

Ի վերջոյ, խորհրդակցութիւնը ձայների բազմութեամբ (20 ձայնով ընդդէմ 5-ի) որոշեց ունենալ սեփական օրգան: Այս որոշումը կենթարկվի ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովի քննութեան:

Երեկոյթը անցաւ շատ ուրախ և ունէր մտերմական, ընտանեկան բնաւորութիւն:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԻ ԴԷՄ ՁԵՌՆ ԱՌՆՎՈՂ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

—

Վերջերս յաճախակի կրկնվող գործադուլները անհանգստութիւն են առաջացրել վարչական շրջաններում:

Ներքին գործերի մինիստր Մակլակօվը մի շարք պէկուլյացիաներ է ներկայացրել մինիստրութեան խորհրդին, որոնք առիթ են տուել վերջինիս զբաղվել գործադուլների հարցով: Հօֆմէյստէր Մակլակօվը արտակարգ եռանդ է արտայայտում այնպիսի հարցերում, որոնք խիստ սակաւ առևտրա-արդիւնաբերական մինիստրութեան հոգացողութեան առարկան պէտք է կազմէին. դրանք են՝ բանւորական հարցը և աշխատանքի պայմաններից առաջացած գործադուլները:

Ի նկատի առնելով որ վերջերս գործարանային բանւորների գործադուլները մեծ չափեր են ընդունել և յաճախ նոյնիսկ քաղաքական բնաւորութիւն ստանալով սպառնում են խլրտումներ առաջացնել, ներքին գործերի մինիստրը անհրաժեշտ է համարում նրանց դէմ միջոցներ ձեռք առնել: Մի կողմից ազդել գործարանատէրերի վրա, որոնք յաճախ առիթ են տալիս բանւորներին գործադուլի դիմելու, միւս կողմից խիստ միջոցներ ձեռք առնել գործադուլ անողների դէմ՝ հեռացնելով բանւորների միջից «վնասակար տարրը» և քրէական պատասխանատուութեան ենթարկել գործադուլ անողներին: Իսկ գործադուլների առաջը առնելու համար, ներքին գործերի մինիստրը ցանկալի է համարում ստեղծել «հաշտարար խորհրդարաններ», որտեղ կարող են քննվել գործարանատէրերի և բանւորների միջև ծագած տարաձայնութիւններն ու վէճերը: Մատնանիշ անելով այն դերը, որ կատարում են համանման հիմնարկութիւնները Արևմտեան-Եւրոպայում—Ֆրանսիա, Անգլիա, Բէլգիա, Գերմանիա, Աւստրիա—ուր յաճախ երկու կողմերի միջև ծագած վէճերը պսակվում են հաշտութեամբ, ներքին գործերի մինիստրը գտնում է, որ մեր հայրենիքում, ռուս իրականութեան մէջ պէտք է խուսափել տեղ տալու այդ հաշտարար խորհրդարաններում վիճող կողմերի ընտրված ներկայացուցիչներին: Մինիստր Մակլակօվը աւելի նպատակայարմար է համարում ստեղծել այնպիսի տիպի հաշտարար հիմնարկութիւններ, որոնք կազմակերպված լինէին բացառապէս պետական պաշտօնեաներից. գործարանային տեսչութեան, նահանգական վարչութեան, պօլիցիայի և ժանդարմերիայի ներկայացուցիչներից: Բացի այդ, իրաւաբանական հարցեր լուսաբանելու համար ցանկալի է գտնում արդարադատութեան մինիստրութեան ներկայացուցչի անդամակցութիւնը ևս: Այդ կօլլէգիալ կազմակերպութիւնը իրաւունք պիտի ունենայ, հարկաւոր դէպքերում, քննվող հարցերը պարզելու համար, հրաւիրել նաև վիճող կողմերի ներկայացուցիչներին և կողմնակի բանիմաց մարդկանց: Այն դէպքերում, ասում է մինիստրը, երբ գործադուլները քաղաքական բնաւորութիւն են կրում, նրանց պէտք է հաշտարար խորհրդարանների իրաւասութիւնից դուրս համարել և ենթարկել պօլիցիական ու դատաստանական բեպրեսիաների:

Ի նկատի առնելով ներքին գործերի մինիստրի վերոյիշեալ դեկուցումները, մինիստրների խորհուրդը իր կողմից գտնում է, որ անհրաժեշտ է միջոցներ ձեռք առնել գործադուլների դէմ, քանի որ վերջին ժամանակներս գործադուլները սկսել են լայն ծաւալ ստանալ և հետզհետէ քաղաքական շարժումի բնաւորութիւն կրել:

Միևնոյն ժամանակ մինիստրների խորհուրդը գտնում է, որ գործադուլների դէմ առաջարկված վերոյիշեալ միջոցները նախ պէտք է ենթարկել հիմնական ուսումնասիրութեան ու քննութեան, բանւորական հարցի հետ միասին, քանի որ ամեն մի գործադուլ, որի դրդապատճառը տնտեսական պայմաններն են եղել, պէտք է ընդունել որպէս ազատ աշխատանքի վրա հիմնված ժամանակակից արդիւնաբերական կեանքի օրինաւոր մի պայքար:

Ինչ վերաբերում է հաշտարար խորհրդարանների տիպին, մինիստրների խորհուրդը գտնում է, որ մի այդպիսի հիմնարկութիւն նախ պէտք է բարոյական հեղինակութիւն ունենայ բանւորների աչքում և ընդունվի որպէս մի անկախ, անաչառ, անկողմնապահ կազմակերպութիւն: Այդ տեսակէտից աւելի նպատակայարմար կը լինի ընտրողական սկզբունք մտցնել այդ հաշտարար հիմնարկութիւններում, երկու վիճող կողմերից էլ, այսինքն թէ գործարանատէրերի և թէ բանւորների հաւասար մասնակցութեամբ, ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս որ այդ տեղի ունի Արևմտեան Եւրոպայի համանման հիմնարկութիւններում: Միևնոյն ժամանակ մինիստրների խորհուրդը ցանկալի է համարում պետական պաշտօնեաների մասնակցութիւնը այդ հաստատութիւններում, որպէս մի էլէմենտի, որ կարող է հաշտեցնել երկու տարբեր շահերի պահանջները:

Իսկ գալով այնպիսի գործադուլներին, որոնք ոչ մի կապ չունեն բանւորականութեան տնտեսական պահանջների հետ, այլ կրում են քաղաքական շարժումների բնոյթ, նրանք պէտք է խստօրէն հալածվեն, որպէս հասարակական կեանքը պղտորող և տիրող պետական կարգերի դէմ գործող մի կազմակերպութիւն: Ուստի ցանկալի է վերաքննել գործադուլների վերաբերեալ քրէական օրէնսդրութիւնների կանոնադրութիւնը:

Նպատակ ունենալով վճռականապէս որոշել վերոյիշեալ հարցերի դրութիւնը, մինիստրների խորհուրդը հարկաւոր է համարում առևտրա-արդիւնաբերութեան մինիստրի նախագահութեամբ, գործադուլների դէմ միջոցներ գտնելու համար, միջվարչական խորհրդակցութիւն կազմել:

Միևնոյն ժամանակ առևտրա-արդիւնաբերական վարչութեան մէջ նոր կանոնադրութիւն է մշակվում, որպէս զի գործադուլների ժամանակ աշխատանքի չը գնալը օրինական պատճառ համարվի պայմանագիրը լուծված համարելու համար:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

—o—

ԱՐԲԵՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՄԱՔԱՌՆԵԼՈՒ ՕՐԻՆԱԳԾԻ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

—

Յունվարի 10-ին Պետական Խորհրդի նիստում ձեռնարկվեց քննելու արբեցողութեան դէմ մաքառելու օրինագիծը:

Այդ նիստը կարևոր նշանակութիւն ստացաւ շնորհիւ ֆինանսների նախկին մինիստր կոմս Վիտտէի և ներկայ մինիստր և պրեմիէր Կօկօվցեվի արտասանած ճառերի:

Բանալով նիստը, Պետական Խորհրդի նախագահ Ակիմօվը ասաց հետևեալը.

«Ոչ մի կասկած չը կայ, որ ոգելից ըմպելիքների չարաչար գործածութիւնը սաստկացել է ամենալայն ծաւալ մեր հայրենիքում և դարձել է նրա համար իսկական աղէտ: Արբեցողութիւնը ոչ միայն աւերում է մեր ժողովրդին, այլ և քայքայում է նրա ֆիզիքական ույժերը և ճնշող կերպով է ազդում նրա բարոյական վիճակի վրա»:

Ապա տեղեկարար Զինօվիևը յայտնեց, որ երկու ճանապարհ կայ՝ հասնելու արբեցողութեան չափերը կրճատելու նպատակին: Առաջին ճանապարհն այն է, որ ոգելից ըմպելիքների գործածութիւնը ճնշվի ամեն կերպ, երկրորդ ճանապարհն է՝ որպէս զի միահամուռ միջոցներ գործադրվեն նրանց չափից դուրս գործածութեան դէմ: Պետական Դուման կողմնակից է առաջին ճանապարհին, մինչդեռ Պետական Խորհրդի յանձնաժողովը հակված է երկրորդին: Յանձնաժողովը անկարող է լուծել առ հասարակ արբեցողութեան ընդհանուր հարցը, որովհետև գիտութեան մէջ ալկօհօլի վնասակարութեան հարցը տակաւին վէճի առարկայ է: Ուստի յանձնաժողովը իբրև ակսիօմա ընդունել է հետևեալ երկու դրութիւնը— արբեցողութիւնը սպառնում է Ռուսաստանի բարեկեցութեանը, հանդիսանալով ժողովրդական աղէտ, իսկ այդ չարիքի դէմ ներկայումս գործադրվող կաւի միջոցները պակասաւոր են: Սակայն միևնոյն ժամանակ չը պէտք է անտես անել նաև երկու այլ ակսիօմա. նախ, որ կաւի միջոցները աջող կը լինեն միմիայն այն դէպքում, երբ ազգաբնակութեան ողջախոհ մասը համակրէ այդ կաւին, և ապա, որ արբեցողութիւնը ճնշելու համար չէ կարելի զոհել երկրի հիմնական իրաւական ու տնտեսական շահերը:

Ամբիոն է բարձրանում ֆինանսների նախկին մինիստր կոմս Վիտտէն, որ բացատրում է, թէ ոգելից ըմպելիքների մենավաճառութիւնը մտցվեց իբրև միջոց ռուսական կեանքի ամենասոսկալի չարիքի՝ արբեցողութեան դէմ կռւելու նպատակով: Մենավաճառութիւնը մտցվեց 1893 թւից աստիճանաբար և 1903 թւի կէսերին նա արդէն ամենուրեք գործադրվում էր: Այդ ժամանակ էլ ինքը թողեց ֆինանսների մինիստրի պաշտօնը: Այդ բարենորոգումը տնտեսական իմաստով միանգամայն արդարացաւ, բայց նպատակին հասնելու, այսինքն ժողովրդական մեծ աղէտը նուազեցնելու տեսակէտից՝ նրա հետևանքները ստացվեցին չափազանց ցաւալի: Մենավաճառութիւնը մտցնելու սկզբի օրերը տեղական իշխանութիւնները վկայում էին, որ նա տալիս է աջող հետևանքներ, այսինքն արբեցողութիւնն ու անառակութիւնը նուազում են. սակայն երբ սկսվեցին խռովութիւնները, ամբողջ պատկերը փոխվեց: Բարենորոգման նպատակը մղվեց յետ, իսկ առաջին հերթին դրվեց ժողովրդից դրամ քաշելը և պետական գանձատունը լցնելը մենավաճառութեան միջոցով: Միևնոյնը շարունակվեց և պատերազմի ժամանակ, երբ ահագին ջանքեր գործադրվեցին այդ մենավաճառութեամբ ձեռք բերել դրամական մեծ միջոցներ: Այդ ջանքերը յիրաւի գեղեցիկ արդիւնք տուեցին. մենավաճառութեան եկամուտները գրեթէ կրկնապատկվեցին և տասն տարվայ ընթացքում աւելացան կէս միլլիարդով: Այդ գումարի գնահատութեան համար հռետորը յիշեցնում է, որ ժող. լուսաւորութեան մինիստրութեան ամբողջ բիւջէն կազմում է ընդամենը 160 միլիօն ռուբլի, և մինչ ժողովուրդը ծախսում է ամեն տարի մի միլիարդ օղու վրա, պետութիւնը զէմստվօների և քաղաքների հետ միասին ժողովրդական լուսաւորութեան գործի վրա ծախսում է սոսկ 300 միլիօն ռուբլի:

Անցաւ պատերազմը, անցան և խռովութիւնները, և հասաւ այսպէս ասած «անդորրութիւնը»: Այդ օրից ի վեր շատ բան կատարվեց այս աշխարհում. Եւրոպայում կազմվեցին երկու թագաւորութիւններ. մեծ Չինաստանը դարձաւ հանրապետութիւն, արևմտաթաթախ եղաւ Բալկանեան թերակղզին, Անգլիայում և Ամերիկայում արմատապէս փոփոխվեցին օրէնսդրական կարգով ֆինանսական ու տնտեսական կեանքի բոլոր հիմունքները, բացվեց Պանամեան ջրանցքը, իսկ մենք ինչ արինք ռուսական մեծագոյն չարիքի դէմ կռւելու համար. բոլորովին ոչինչ. ստեղծվեց լոկ մի նոր աղէտ՝ խուլիգանութիւնը, արբեցողութեան հարազատ զաւակը: Նորածին հրէշի դէմ սկսեցին ծրագիրներ մշակել, և 7-ամեայ աշխատանքի միակ արգասիք ներկայացաւ ներկայ օրինագիծը, որ սողաց մինչև Պետ. Խորհուրդը՝ ճանապարհին շատ տեղ փետուրներ կրելով: Դրա փոխարէն ոգելից ըմպելիքների եկամուտները շարունակեցին հրաշալիօրէն աճել. կազմելով սովորական պետական եկամուտների 26%, նա խաղում է պետական տնտեսութեան մէջ Մեֆիստոֆէլի դերը: Հռետորը յիշեցնում է, որ նա իր յաջորդներին թողեց 380 միլիօն կանխիկ դրամ, իսկ պատերազմից յետոյ պարզվեց, որ գոյացել է 150 միլիօն դեֆիցիտ: Դրանից յետոյ կանխիկ դրամը նոյնպէս աճեց և հասել է կէս միլլիարդի, և այդ կանխիկ դրամը չէր էլ լինի, եթէ ոգելից ըմպելիքների եկամուտները չաճէին, և ֆինանսների մինիստրը հարկադրված կը լինէր դեֆիցիտը ծածկելու համար դիմել կամ փոխառութեան կամ մտցնել նոր հարկեր, որով բիւջէն աւելացնելու համար այդ ուղին ամենակարևորը կը լինէր: Եթէ մեր ներկան մռայլ է, ապագան աւելի մռայլագոյն է:

(Կը շարունակվի)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Կովկասի փոխարքան առաջարկել է Բարձրագոյն հրամանով Կովկասի Փոխարքայի զինւորական մասի օգնական նշանակված գեներալ Միշլաեվսկիին ստանձնել իր պաշտօնը:

◆ Կովկասեան ուսումն. շրջանի հոգաբարձու Ռուդօլֆը տեղեկացրել է մի գրութեամբ Թիֆլիսի առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոսին, որ Կովկասի փոխարքայի թոյլտւութեամբ, ինքը կարգադրել է կրթական հաստատութիւններին, որպէսզի, եթէ կան նրանցում այլազգի կրօնաւորյցներ, առաւօտեան աղօթքները կատարվեն նաև այլակրօն աշակերտների խմբերի համար առանձին, համաձայն իւրաքանչիւր դաւանութեան կանոնների: Այդ առիթով սրբազանը կանչեց իր մօտ Թիֆլիսի կրթական հաստատութիւնների հայ կրօնուսոյցներին և առաջարկեց նրանց ի նկատի ունենալ միանման աղօթք, այսինքն «Հայր մեր», «Աւետարան յաւուր պատշաճի» և «Զգործս ձեռաց մերոց ուղիղ արա ի մեզ, Տէր»:

◆ Յունվարի 12-ին տօնվեց անդրկովկասեան մուֆթի Հուսէյն էֆէնդի Գաիբօվի հոգևոր-կրթական գործունէութեան 30-ամեակը: Յոբելեարի բնակարանում ողջունեցին մահմեդական պատգամաւորութիւնները: Յոբելեարին շնորհաւորեց նաև Թիֆլիսի առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոսը՝ անձամբ ներկայ գտնվելով հանդէսին: Յոբելեարը, պէտք է ասել, վայելում է լուսամիտ հոգևորականի համբաւ և մեծ յարգանք նաև օտար ազգերից:

◆ Յունվարի 13-ին Թիֆլիսի առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոս այցելեց Կովկասի փոխարքայի զինւորական մասի օգնական գեներալ Միշլաեվսկուն, որ հետևեալ օրն և եթ փոխ-այցելութիւն տուեց սրբազանին:

◆ Կիրակի, յունվ. 12-ին, Վանքի եկեղեցու բակում, պատարագից յետոյ, կատարվեց հոգեհանգիստ հանգուցեալ գեներալ Լազարեանի դամբարանի վրա՝ մահվան տարելիցի առիթով: Հոգեհանգստին ներկայ գտնվեց կոմսուհի Ելիզավէտա Անդրէևնա Վօրօնցօվա-Դաշկօվան:

◆ Թիֆլիս են եկել Էջմիածնի սինօդի անդամ Սիրեմ եպիսկոպոսը և Ղարաբաղի թեմի առաջնորդ Զաւէն վարդապետը:

◆ Այս յունվարից Թիֆլիսում սկսել է հրատարակվել Ա. Ծերեթելի հրատարակութեամբ և խմբագրութեամբ «Новое Дѣло» անունով մի լրագիր, որ լոյս է տեսնում միայն երկուշաբթի օրերը: Առաջին երկու համարները լաւ տպաւորութիւն են թողնում և, ինչպէս երևում է, թերթը լինելու է մաքուր առաջադիմական:

◆ Կովկասի փոխարքային ներկայացան Բագուի նաւթարդիւնաբերողների համագումարի խորհրդի նախագահ Ղուկասեանը և Դաղստանի շրջանի պատգամաւոր (Պետ. Դումայի անդամ) Դալգատը:

◆ Ստացանք Աստրախանի Հայ Գրական Գեղարուեստական Ընկ. «Յոբելեանական ժողովածու» ալմանախը, որ հրատարակված է յատկապէս ի յիշատակ Հայ Գրի և Տպագրութեան մեծ տօնի: Ալմանախը, որ պատկերազարդ է, իր արտաքինով, շքեղ տպագրութեամբ հաճելի տպաւորութիւն է թողնում: Բովանդակութեան մասին կը խօսենք առանձին: Առ այժմ այսքանը կասենք, որ ժողովածուի մէջ տպված են մի քանի պատկերներ, որոնք, իսկապէս, բուն խնդրի հետ առնչութիւն չունեն և երևի արդիւնք են հրատարակողների անձնական համակրութեան:

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը հրատարակել է հրաման, որով առաջարկում է Թիֆլիսի ոստիկանապետին և գաւառապետներին յայտարարել «բերդան» սիստեմի որսորդական ձևի հրացան ունեցողներին, որ այդ հրացանները, փոխարքայի 1913 թ. դեկտ. 24-ին հրատարակած պարտադիր որոշումների հիման վրա, պէտք է յանձնվեն ի պահ ոստիկանապետի և գաւառապետների դիւաններին և այսուհետև կարող են տրվել այն անձանց, որոնք կը ներկայացնեն զէնք կրելու ու պահելու թոյլտւութեան վկայականներ:

◆ Պրօֆ. Տուգան-Բարանօվսկին գրել է

«Рѣчь»-ում մի մատենախօսական Բ. Իշխանեանի առաջին գերմաներէն աշխատութեան («Արտասահմանեան փակտօրները ռուսական ժողովրդատնտեսութեան մէջ») մասին, որի մէջ նա ջերմ ցանկութիւն է յայտնում տեսնել այդ գիրքը ռուսերէն հրատարակված։

◆ Բամբակի հարցի մշակութեան համար երկրագործութեան գլխաւոր վարչութիւնը մասնաժողովներ է հաստատում իրագեկ անձերից Թիֆլիսում և Տաշքէնդում։

◆ «Зак.»-ն հաղորդում է. «Ինչպէս մեզ տեղեկացնում են, Գօրու գաւառում Լ. Մանթաշեանի գնած տեղում՝ ցեմենտի գործարան հիմնելու համար, այժմ կատարվում են Կուր գետից ջուր հանելու աշխատանքներ գործարանի պէտքերի համար։ Գործարանը, ինչպէս ասում են, կը նստէ մօտ երկու միլիօն րուբլի»։

◆ Վէրնիի նահ. դատարանի նախագահ Գաեվսկին և սենատի երկրորդ դեպարտամենտի օբէր-պրօկուրօրի օգնական Բորդօնօսը նշանակվում են Թիֆլիսի դատաստանական պալատի դեպարտամենտների նախագահներ։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը տեղեկացրել է քաղաքագլխի պաշտօնակատարին, որ իր կողմից արգելք չը կայ ի կատար ածելու քաղ. դումայի որոշումը՝ էլեկտրաքարշի ձեռնարկութիւնը քաղաքի հաշւով յետ գնելու մասին։

◆ «Зак. Рѣчь» և «Зак.» թերթերը հաղորդում են, որ յունվարի 27-ին Թիֆլիսի նահանգական դատարանում քննվելու է «կարմիր սենեակի» գործը, որի առիթով կովկ. ուսումն. շրջանի հոգաբարձու Ռուդօլֆը մեղադրում է «Рус. Знамя»-ի խմբագիր Դուբրովինին։ Դատավարութեան ժամանակ գալու է Թիֆլիս ինքը Դուբրովինը, որի կողմից վկաներ են կանչվում նահանգապետ Չերնեավսկին, Թիֆլիսի խուզարկու բաժնի պետ Գագիևը, 1-ին տղայոց գիմնազիայի նախկին վերատեսուչ Ի. Գամկրելիձէն, ժուրնալիստ Լ. Կեպլեանին և Կլավդիա Կօրօլէնկօն։

◆ Թիֆլիսի գաւառական ազնուականութեան պարագլխի պաշտօնի համար, հրաժարված իշխան Պ. Թումանովի տեղ տալիս են գեներալ Գաբաեվի, Սագինովի, Մուխրանսկիի, Զէլօկաեվի անունները։

◆ Կովկասի փոխարքային ներկայացաւ մի պատգամաւորութիւն Թիֆլիսի նահ. ազն. պարագլուխ իշխ. Աբխազիի գլխաւորութեամբ՝ խիզանական հարցի առիթով։

◆ Թիֆլիսում սաստիկ տարածված է երեխաների մէջ քութէշ հիւանդութիւնը։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային տնտեսական մասնաժողովը նոր սակագնով տաւարի մսի փութը 11 կօպէկից դարձրել է 13 կ., ոչխարինը 13 կօպէկից 15 կ.։ Թոնիրներում թխվող հացի փութը 5 կօպէկից դարձված է $4\frac{1}{2}$ կ.։

◆ Յունվարի 18-ին Հասարակական ակումբում իշխ. Գ. Թումանեանը ռեֆերատ է կարդալու զէմստվօյի մասին։

◆ Նոր-Նախիջեանի Բարեգործական Ընկերութիւնը 1913 թ. գործունէութիւնը աւարտել է 5000 րուբլի դեֆիցիտով։

◆ Կ. Հ. Բ. Ընկ. օգտին յունվ. 18-ին տրվելիք հայկական երեկոյթի առիթով խնդրում են մեզ յայտնել ի գիտութիւն հասարակութեան, թիւրիմացութիւնների առիթ չը տալու համար, որ այդ երեկոյ պարտադիր է տղամարդկանց համար հետևեալ զգեստը՝ ֆրակ, սմօկինգ, սև սիւրտուկ կամ ազգային տարազ։ Ուսուցչուհիները, ուսուցիչները և ուսանողները կարող են ստանալ արտօնեալ տոմսակներ պ. Փաբէլուզեանից Ընկ. գրասենեակում։

◆ Պետերբուրգի և Թիֆլիսի միջև հաստատվում է հեռախօս։

◆ Քութայիսի նահանգում, ինչպէս հեռագրում է «Н. В.»-ի թղթակիցը, սաստկացել են աւազակութիւնները և կողոպուտները։

◆ Մեզ խնդրում են բարեբար անձերի ուշադրութիւնը հրաւիրել օգնութեան միանգամայն կարօտ մի հայ ընտանիքի վրա, որ բաղկացած է մօրից և 7 հոգի երեխաներից, որոնցից ամենամեծը՝ 16 տարեկան օրիորդ՝ սովորում է Գայեանեան դպրոցում։ Յիշեալ ընտանիքի հայրը, որ եղել է երկաթուղային մեքենավար, ուսուցիչ, հանգամանքների շնորհիւ՝ նոյնիսկ մանրավաճառ, ձախորդութիւնների ենթակայ լինելով և զրկվելով բոլոր ապրուստի այդ աղբիւրներից՝ յուսահատութիւնից մի քանի ամիս առաջ ձգել է իրան Կուր գետը, սակայն կարողացել են նրան ազատել։ Չը կարողանալով բաւարարել երեխաների անօրեայ տարրական պահանջին, դեկտեմբ. վերջերից խեղճ մարդը գլուխ է առել ու անհետ կորել, թողնելով 8 հոգուց բաղկացած ընտանիքը դաժան բաղդի կամքին։ Ներկայումս յիշեալ ընտանիքը, ինչպէս մեզ հաւատացնում են, կատարելապէս սովամահ դրութեան է մատնված։ Այդ թշուառ ընտանիքին օգնել ցանկացողներին խնդրում են նպաստներն ուղղել հետևեալ հասցէով. Նէկրասովսկայա փողոց № 16, տուն Զալէևի, բնակարան Այվազեանի։ Կարելի է ուղարկել և «Մշակի» գրասենեակին՝ հասցնելու ըստ պատկանելոյն։

◆ «Зак.»-ի կիրակնօրեայ համարում կարդացինք. «Երկէն Տէր-Ղեւոնդեան քահանայի մասին։ Յունվարի 8-ին, IV գիմնազիայի վերատեսչի մօտ եկաւ գանգատվելու ծեծված աշակերտի մայրը՝ տ. Բ.—նա այնտեղ էր և Տէր-Ղեւոնդեան քահանան, որ յայտնեց, թէ ամեն անգամ կը ծեծէ այդ տեսակ վարմունքի (?) համար։ Երբ մայրը դիմեց նրան կշտամբելով, որ այդ չէ սաւորում «Քրիստոսի պատգամները քարոզողին», «Էյ, էյ, Քրիստոսը ապրում էր 2000 տարի առաջ, իսկ այժմ նա աւելին կանէր»— պատասխանեց «գրականագէտ» քահանան (հայր Տէր-Ղեւոնդեանը վերջերս աղմուկ հանած պիէսի թարգմանիչն է)»։

◆ Շնող գիւղից մեզ գրում են. «Անցեալ շաբաթ քաղաքներից և այլ տեղերից վերադարձած մեր գիւղացի ուսուցիչների և աշակերտների նախաձեռնութեամբ այստեղ տեղի ունեցաւ աշակերտական երեկոյթ, որ աւարտվեց կատարեալ աջողութեամբ։ Երեկոյթից գոյացած համեստ գումարը յատկացվում է թատրօնական պարագաներ գնելուն, որպէսզի հնարաւորութիւն լինի նման երեկոյթներ և ներկայացումներ շուտ-շուտ կազմակերպելու։ Մեր երախտապարտութեան այդ գեղեցիկ քայլը շնորհաւորելով հանդերձ՝ ցանկանում ենք նրանց կատարեալ աջողութիւն»։

Մ. ՊԱՊԱՋԱՆԵԱՆԻ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

Պետական Դումայի հայ պատգամաւոր պ. Մ. Պապաջանեան, գալով Թիֆլիս, ամսիս 12-ին, կիրակի, առաջնորդարանում հաւաքված մի խումբ անձանց առաջ մի զեկուցումն արեց մի քանի հարցերի շուրջը, որոնք կապ ունեն թէ Պետական Դումայում յարուցված և յարուցվելիք Կովկասին վերաբերեալ խնդիրների և թէ հայկական հարցի հետ։ Հաւաքված ունկնդիրները լարված ուշադրութեամբ լսեցին գործունեայ և եռանդուն պատգամաւորի զեկուցումը։ Հայկական հարցի մասին պ. Պապաջանեան հաղորդեց մի քանի հետաքրքրական տեղեկութիւններ և նրա զեկուցումը ամրապնդեց ունկնդիրների մէջ այն համոզմունքը, թէ ինչ ծաւալով և լինեն ռեֆօրմները, նոյն իսկ մինիմալ, բայց Ռուսաստանը պնդելու է մի կարգինալ հարցի վրա, եւրօպական կօնտրօլի վրա, որովհետև այդ կօնտրօլն է միակ գրաւականը, որ ռեֆօրմները կը գործադրվեն։

Ապա կատարվեց մտքերի փոխանակութիւն Կովկասում զէմստվօ մտցնելու հարցի մասին։

—

Յունվարի 13-ի առաւօտը Կովկասի փոխարքային ներկայացաւ Պետական Դումայի հայազգի անդամ Մ. Պ. Պապաջանեանը։ Պատգամաւորը մի ժամից աւելի մնաց կոմսի մօտ, իրազեկ անելով նրան մանաւորապէս հայկական հարցի ընթացքի կացութեան և Կովկասի հայ ազգաբնակութեան մի քանի հերթական պէտքերի մասին։ Փոխարքան ցոյց տուեց վերին աստիճանի ուշադիր վերաբերմունք դէպի Պապաջանեանի զեկուցումը։

ԳՐԱԿ., ԳԻՏԱԿ., ԳԵՂԱՐ.

ԻՎԱՆ ՊԱԼԻԵՎԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Այսօր Թիֆլիսի Արքունական թատրօնում տօնվում է օպերային խմբի դիրիժօր Իվան Պետրովիչ Պալիևի երաժշտական գործունէութեան 25-ամեայ յօբելեանը երաժշտասէր հասարակութեան կողմից, առանց ազգի խտրութեան, որովհետև նրա երաժշտութիւնը համազգային է։

Եւ առանձնապէս ուրախալի է, որ մեր երկրի զաւակը, օժտված բնական երաժշտական ձիրքերով, այսօր մեր երկրի կուլտուրական վայրում կատարում է իր երկարամեայ աշխատանքի հանդիսաւոր տօնը։

Պալիեվ ընտանիքի երաժշտական ընդունակութիւնը արդէն յայտնի է Թիֆլիսի ազգաբնակութեանը երկար տարիներից ի վեր։ Իվ. Պետրովիչի կրտսեր եղբայրը՝ Զախար Պետրովիչը դասատու է Թիֆլիսի երաժշտական դպրոցում, իսկ ամենակրտսերը՝ Պօլիկարպը ղեկավարում է Ժողովրդական Տան օպերային ներկայացումներին օրկեստրը։

Սակայն իր ուրոյն տեղն ունի շնորհիւ իր անսպառ եռանդի ու տոկուն աշխատանքի յօբելեար Իվան Պետրովիչը։ Ահա երրորդ տարին է, նա կանգնած է Արքունական թատրօնի օպերային գործի գլուխ և, պէտք է արդարութիւնը ասել, վարում է այդ դժուարին գործը ամենայն բարեխղճութեամբ, աշխատելով բաւարարութիւն տալ քաղաքիս երաժշտասէր հասարակութեան ճաշակին ու պահանջին։

Այսօրվայ ընդհանուր բաղձանքներին միացնում է և իր ձայնը «Մշակի» խմբագրութիւնը, ամբողջ սրտից ցանկանալով յարգելի յօբելեար Պալիևին աւելի կորով՝ զարգացնելու Թիֆլիսում երաժշտական գործը, որ հետամուտ է տարածելու գեղեցիկն ու բարին։

Այսօր Պալիևի յօբելեանի առիթով կը ներկայացվի 1) «Տանհէյզէր» (ուվերտիւրան և 2-րդ արարուածը), 2) միջարարին կը լինի յօբելեանական հանդէսը, որի ժամանակ պատգամաւորութիւնները կողջունեն յօբելեարին, 3) «Ջիօկոնդա» (ժամացոյցի պար), 4) համերգային մեծ բաժին, 5) «Ռօգնէդա» (5-րդ արարուածի ֆինալը)։

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Հայկական Թատրոն

Յունվարի 13-ին, Արտիստական Թատրօնում Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան խումբը խաղաց Հաուպտմանի «Միքայէլ Կրամէր» 4 գործողութեամբ դրաման։

Հաուպտմանը գերմանական ժամանակակից բեղմնաւոր դրամատուրգներից մէկն է և գրել է մի շարք պիէսներ գրական տարբեր ուղղութիւններով։ Նրա դրամաների մէջ կը գտնէք և նատուրալիստական, և ռէալիստական և սիմվօլիստական ուղղութիւնները։ Եթէ Էմիլ Զօլան կատարելագործեց նատուրալիստական վէպը, Հաուպտմանը իր գրական սկզբնական շրջանում այդ ուղղութիւնը մտցրեց թատրօնական գրականութեան մէջ։ Նատուրալիզմը իր ամփոփ արտայայտութիւնը ստացաւ նրա «Արևածագին» դրամայում, երբ նա կեանքի և իրականութեան վրա աւելի գիտական հայեցակէտով էր նայում, քան սօցիալականով։ Հաուպտմանի աշխարհահայեացքը տարբեր ելևէջներ է ունեցել։ Եթէ իր գրական սկզբնական շրջանում նրա ուսումնասիրութեան առարկան սօցիալական երևոյթներն են եղել, սօցիալական տեսակէտից, յետագայում սակայն նա դարձել է ինդիվիդուալիստ։ Եւ եթէ առաջին կարգի դրամաների մէջ մենք գտնում ենք այնպիսի գրական գոհար, ինչպիսին է նրա «Ջուլհակները», երկրորդի մէջ աչքի ընկնող գրուածքը պէտք է համարենք «Խորասուզված զանգը»։

Երկրորդ կարգի գրուածքներից է նաև նրա «Միքայէլ Կրամէր» դրաման։ Կրամէրը մի գնահատված ծերունի նկարիչ է և ունի նկարչական խոշոր ձիրքով օժտված մի որդի։ Ծերունի նկարիչը կեանքի վրա փիլիսօփայօրէն է նայում, գեղարուեստի մէջ ինդիվիդուալիստ է, իր տաղանդաւոր որդուց շատ բան է սպասում, փորձում է նրան զգաստ պահել, տաղանդի զարգացմանը ճանապարհ հարթել։ Սակայն տաղանդաւոր պատանին, Առնօլդը, դեգեներացիայի բոլոր նշաններն է կրում իր վրա։ Նրա հոգեբանութիւնը շատ բարդ է։ Դրամայի առանցքը կազմողը գլխաւորապէս Առնօլդն է, որի շուրջն են կենտրոնացած գործողութիւններն ու դէպքերը։ Տգեղ պատանու ներքին դրամաներից մէկը իր ֆիզիքական պակասութիւնն է. բնութիւնը նրան սաստիկ պատժել է, տալով չափազանց տգեղ դիմագծեր և սապատ։ Բնութեան այդ ծանր դրօշմը անչափ խոցոտում է պատանու սիրտը և նրան դարձնում ծածկամիտ, դիւրաբորբոք և ծայրայեղօրէն նեարդային։ Նրա ծածկամտութիւնը անհանգստացնում է ծնողներին. մայրը փորձում է իմանալ նրան ճնշող մտքերի պատճառը, սակայն ապարդիւն. միայն մօր ողբագին պաղատանքների առաջ մի վայրկեան նա բորբոքված ակնարկում է այն «կնիքի» վրայ, որ դրել է նրա վրա բնութիւնը։ Սակայն Առնօլդի արտաքին այդ այլանդակութիւնների տակ ծածկված է նրա ներքին հարուստ աշխարհը, տաղանդի ույժը, որը սակայն այլասերման պրօցէսի մէջ չէ գտնում իր արտայայտութիւնը։ Նա չէ կարողանում կենտրօնանալ և կեանքի զգաստ ճանապարհը ոտք դնել, ինչպէս այդ պահանջում էր նրանից նրա խստապահանջ հայրը։

Ամբողջ օրերով ընկած պանդոկներից մէկում, նա այնտեղ միայն գծելիս է եղել իր տաղանդաւոր էսկիզները։ Խուսափելով և օտարանալով հարազատներից, նա փորձել է գրաւել ռեստօրատօրի աղջկայ սիրտը, սակայն ապարդիւն։ Պանդոկի արբածների շրջանում նա եղել է ծաղրի առարկայ և այդ հողի վրա տեղի ունեցող մի միջադէպ գալիս է նրա կեանքին ողբերգական վախճան տալու։

Միքայէլ Կրամէրի և Առնօլդի դերը՝ կենտրօնական են դրամայի մէջ։ Ծերունի Կրամէրի դերը կատարում էր Սևումեանը։ Բարեխիղճ աշխատանք և ուսումնասիրութիւն՝ դերակատարի կողմից՝ նկատելի էր անպայման։ Սևումեանը ըմբռնել էր տիպը. նա պատկառելի էր և իրական, խաղը համաչափ, մտածված։ Սակայն մի պակասութիւն, որ չար դևի նման հետևում է Սևումեանին ամեն անգամ, դա նրա անչափ բարձր արտասանութիւնն է։ Ըստ երևոյթին ուժեղ արտասանութիւնը Սևումեանի ոգևորութեան աղբիւրն է։ Ներկայ դրամայի վերջին գործողութիւնը, օրինակ, ծանր պատկեր ունի իր մէջ. ծերունի Կրամէրի արուեստանոցում, վարագոյրի ետևը, դրված է որդու դիակը, վառվում են մոմերը, տեսնում ենք հեկեկող Մեքալինային (Կրամէրի աղջիկը), շուրջը տիրում է մի ծանր, ճնշող տրամադրութիւն, և յանկարծ Սևումեանի Կրամէրը անօրինակ բարձր ձայնով կեանքի և մահվան փիլիսօփայութիւնն է անում։ Սուր կօնտրաստը աչքի էր ընկնում։ Եւ լինում են մօմենտներ՝ այդպիսի արտասանութեան միջոցին, երբ ուզում ես ասել. ի սէր գեղարուեստի, ի սէր բոլոր աստուածների՝ ցածր, մի փոքր ցածր, կամաց, չափաւոր ձայնով, բնական տօնով. հէնց խօսքին ու խուլ վշտով համակված ծերունի Կրամէրը չէր կարող այդպէս անօրինակ բարձր ձայնով յայտնել իր խոկումները։ Սևումեանը կարող է ազատվել այդ չար դևից, որովհետև դրամայի առաջին երեք գործողութեան մէջ նա զերծ էր նրանից։

Առնօլդի դերի հիմնական գծերը ըմբռնել էր Զարիֆեանը և կարողացել էր տալ նրան ինքնուրոյն երանգ։ Այդ դերը կատարելու համար հարկաւոր էր դերասանական ձիրք, որով անշուշտ օժտված է Զարիֆեանը։ Նրա խաղի մի քանի շտրիխները չափազանց ինքնատիպ էին. սակայն դիւրաբորբոք, ծածկամիտ, ներքին հակասական մղումներ ունեցող Առնօլդի բարդ հոգեբանութիւնն արտայայտելու համար ժամանակ և ուսումնասիրութիւն է հարկաւոր, անկախ խաղալու ձիրքից։ Ցամենայն դէպս մի որոշ ամբողջութիւնից զուրկ չէր Զարիֆեանի խաղը։

Բռնկումներից ու թափից զուրկ Մեքալինայի դերը աջող կատարեց տ. Ադամեանը։

Միանգամայն անաջող պէտք է համարել Բեռոյեանի Լախմանը. մօնօտօն ու անգոյն էր նրա խաղը։ Լաւ էին պանդոկի հիւրերը երեքը։ Անտանելի էին տ. Գուլազեանը և Կվանտմէյէրի դերակատարը, որոնց խաղի մէջ շարժուածքն էր միայն աչքի ընկնում, չափազանցութիւնը, կեղծութիւնը։

Պիէսը թարգմանել է Մ. Խուդանեան, կատարելապէս անաջող է, հայերէն չէ։ Մարդ զարմանում է, թէ ինչպէս առանց հիմնական սրբագրութեան բեմ են հանում այնպիսի թարգմանութիւններ, որոնք պրօֆանացիայի են ենթարկում լեզուն։

Դահլիճը կիսով չափ դատարկ էր։

Սուրխաթեան

Ց. Գ.—Ներկայ սէզօնը ինքնուրոյն ոչինչ չը տուեց. բայց մենք լսել ենք, որ վարչութեան յանձնված ինքնուրոյն պիէսների մէջ բաւարարներ կան, գոնէ աւելի բաւարար, քան անցեալ սէզօնին։ Ինչու հանդէս չը բերել դրանց, ինչու չը խրախուսել։ Որքան էլ մենք խստապահանջ լինենք քննադատութեան մէջ, մի բան չենք մոռանում, որ հայ բեմը երբեք երկնքից իջած կատարեալ դրամատուրգներ չէ ունենալու միանգամից. նրանք աստիճանաբար են զարգանալու. պէտք է խրախուսել և բեմ հանել, եթէ նրանք գեղարուեստական պահանջի գոնէ մինիմումը ունեն։ Ս.

ԶՕԿԱԿԱՆ IV ԵՐԵԿՈՅԹԸ

Զօկական IV երեկոյթը, որ տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի Ժողովարանում, յունվարի 11-ին, բաւականին աջող անցաւ։

Տոմսակները սպառված լինելու պատճառով, շատերը ստիպված էին յետ գնալ։ Հանդիսականների մեծ թիւ ստիպված էր կանգնած մնալ։

Բացի զօկերից ներկայ էին նաև բազմաթիւ ոչ զօկ հանդիսականներ։ Հանդէսը սկսվեց բժ. Ար. Զարգարեանի հեղինակած զօկերէն «Թի՞շտ, ա կատու» կատակով, բաղկացած մէկ գործողութիւնից և առնված բուն զօկական կեանքից։

Դերակատարները տարան իրանց դերերը միահամուռ աշխոյժով, մանաւանդ աչքի ընկաւ իր բնական ու կենդանի խաղով օր. Գենի Թումեան։

Ծրագրի միւս մասերը էս—Մ. Մանուէլեանի «Հէքեաթը» դերասանների մասնակցութեամբ և բժ. Զարգարեանի միւս հեղինակութիւնը՝ «Վիճակը» (Զանգիւլումը)՝ որը խաղում էին դարձեալ երկսեռ սիրողներով—անցան սահուն։

Խաղամիջոցներին նուագում էր զինւորական նուագախումբը։

Ժամը 12-ի մօտ աւարտվեց երեկոյթի ծրագրային մասը, որից յետոյ տեղի ունեցան տեղական ու եւրօպական պարեր։

Երեկոյթը մեծ զուարճութիւն պատճառեց հանդիսականներին, որի համար բուռն շնորհակալութիւններով վարձատրեցին երեկոյթը կազմակերպող ու ղեկավարող բժ. Ար. Զարգարեանին։

Վաճառված տոմսակների համաձայն, ընդհանուր մուտք սպասվում է մօտ 900 ր.։

Լ. Գ.

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻ ՀԱՅ ԳՐԱԿ.-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆ

Աստրախան, 22 դեկտ.

Դեկտեմբերի 17-ին, երեքշաբթի, կայացաւ Գրակ.-Գեղարուեստական Ընկերութեան հերթական երեկոն։ Այս անգամ գրական դատ էր նշանակված Շիրվանզադէի «Նամուս» վէպի առիթով։

Դատարանի կազմը հետևեալն էր. նախագահում էր Գ. Սուլթանեան, մեղադրում էր իրաւաբան Ռ. Աստուածատրեան, պաշտպանում էր իրաւաբան Ա. Լևխանեան։ Առանձին երդուեալ դատաւորներ չընտրվեցին. դրանց դերը յանձնարարվեց ներկայ եղող ունկնդիրներին։

Ամենից առաջ կարդացվեց մեղադրական ակտը, որի ամփոփումը հետևեալն էր. «Բօշօրեանց Ռուստամը առանց որևէ յանցանք նկատելու իր կնոջ կողմից՝ սպանել է նրան և այդ արել է ոչ թէ բօլթէական ազդեցութեան տակ, այլ իր ամեն մի քայլը միանգամայն մտածված»։

Նախագահը առաջին խօսքը տուեց մեղադրողին։ Մեղադրող Ռ. Աստուածատրեանը իր ճառի մէջ ձգնում էր համոզել և պնդում էր, որ Ռուստամը իր կնոջ սպանութիւնը յիրաւի կատարել է նախամտածված և սառնասիրտ տրամադրութեամբ, և իր ասածներին ապացոյց առաջ բերեց հետևեալ փաստերը. 1) Սովորական ժամանակն ու տարածութիւնը սթափեցնում են մարդուն. և զայրացած անձը յետ է վերցնում իր շտապոյ որոշումը. մինչդեռ Ռուստամը Շուշայից Շամախի հասաւ եօթն օրում և այդքան երկար ժամանակի ընթացքում նա չը փոխեց կնոջը սպանելու մտադրութիւնը։ 2) Տուն հասնելուն պէս, Ռուստամը հարցրեց կնոջը, թէ ով կայ տանը։ Ուզում էր սպանութիւնը կատարել առանց մօր ներկայութեան։ 3) Ռուստամը սառնասրտօրէն ձին յանձնեց կնոջը ասելով՝ «տար և ձին կապիր ախոռում, գարի և դարման ածիր առաջը»։ 4) Առանձնանալով Սուսանի (կնոջ) հետ, Ռուստամը կողպեց դուռը և 5) սովորաբար նախապէս չը մտածված սպանութիւնից անմիջապէս յետոյ ոճրագործը յուսահատվում է, թուլասրտութիւն է ցոյց տալիս, այն ինչ՝ Ռուստամը, սպանութիւնը կատարելուց յետ, սառնասրտութեամբ ասաց՝ «հոգիս էլ կորաւ»։ Այդ բոլորից յետ մեղադրողը պահանջեց՝ մեղաւոր ճանաչել Բօշօրեանց Ռուստամին՝ իր կնոջ կանխամտածված սպանութեան համար և պատժել նրան։

Այնուհետև խօսքը պաշտպանին տրվեց։ Պաշտպան Լևխանեանը նախ՝ պարզաբանեց թէ իրաւաբանական տեսակէտով ինչ է նշանակում նախամտածված սպանութիւնը, որպիսի պայմաններումն է կատարվում այդ տեսակի ոճիրը և ապա ջրեց մեղադրողի վերև յիշված փաստերը, ապացուցանելով որ Ռուստամը նախամտածված եղանակով չէ կատարել սպանութիւնը, նա սպանելու մտքով չի եկել Շամախի, այլ համոզվելու՝ իսկապէս իր կինը խաղ ունի՞ թէ ոչ. հետևապէս եօթնօրեայ ճանապարհի երկարութիւնը չէր կարող դեր կատարել Ռուստամի որոշումը փոխելու գործում։ Ապացոյց, որ Ռուստամը սպանելու դիտաւորութեամբ չէր գալիս քաղաք, պարզ ասված է վէպի մէջ՝

«Ռուստամը բարձրացրեց իր գլուխը... և նրա հայեացքը ընկաւ ռուսաց եկեղեցու բարձր գմբէթի վրա։

«— Բաս, հրէս եկեղեցին էլ երևում է, ես հասել եմ... ինչու եմ եկել, հը՞մ։ Բաս, ինչպէս թէ ինչու եմ եկել. մի՞թէ ինձ յայտնի չէ։ Ես եկել եմ, հա, եկել եմ իմանալու այն, ինչ որ ուզում եմ իմանալ։ Բայց եթէ իմացայ, եթէ ստուգվեց նրա ասածը, յետոյ։ Հը՛մ, նահլաթ, նահլաթ քեզ, չար սատանայ»։

Ուրեմն, հետևապէս և Ռուստամին անկարելի է մեղադրել նախամտածված սպանելում։

Այնուհետև խօսեցին Խ. Այգեան, Գ. Մելիքսեդեկեան, տիկին Հ. Մելիքսեդեկեան, Գ. քահ. Մկրտումեան և Դ. Տէր-Զաքարեան։ Համարեա բոլորը պնդեցին, որ Ռուստամը կնոջը չէ սպանել նախամտածված դիտաւորութեամբ։

Այնուհետև նախագահը, խօսվածների թեթև ամփոփումից յետոյ, դրեց հետևեալ չորս հարցը.

1) Արդեօք մեղաւո՞ր է Ռուստամը, որ ոչ թէ բօլթէական ազդեցութեան տակ, այլ միանգամայն իր ամեն քայլը մտածած՝ սպանեց իր կնոջը՝ Սուսանին։

Պատասխան.—Ոչ, մեղաւոր չէ։

2) Արդեօք մեղաւո՞ր է Ռուստամը, որ իր կնոջը՝ Սուսանին սպանեց բօլթէական գրգռման ազդեցութեան տակ։

Պատասխան.—Ո՛չ, մեղաւոր չէ։

3) Արդեօք մեղաւո՞ր է Ռուստամը, որ իր կնոջը՝ Սուսանին սպանեց խելացնորութեան վիճակում։

Պատասխան.—Այո, մեղաւոր է։

Այնուհետև դատարանը, բաց խորհրդակցութիւնից յետ, մեղադրված Ռուստամին բոլորովին արդար ճանաչեց։

Դրվեց և չորրորդ հարցը՝ արդեօք Շիրվանզադէի «Նամուս» վէպը գեղարուեստակա՞ն գրուածք է թէ ոչ։

Պատասխան.—Այո, անպայման գեղարուեստական է։ Տիպերը նկարված են բնական, գաւառական կեանքը, հասկացողութիւնները արտայայտված են լրիւ ու ճիշդ. այնպէս որ «Նամուսը» Շիրվանզադէի տաղանդաւոր գրուածքներից ու գլուխ-գործոցներից մէկը պէտք է համարել։

Այդ երեկոյի լաւ տպաւորութիւններից մէկն էլ այն էր, որ աստրախանցի հայ կինը ևս արտայայտվեց։ Ցանկալի է, որ օրինակը վարակիչ լինէր։

Գ. քհ. Մկրտումեան

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Մօզդօկ, 24 դեկտ.

Ամսիս 22-ին տեղիս ծխ. դպրոցի ուսուցչ. կազմի և սիրող-սիրողուհիների նախաձեռնութեամբ և մասնակցութեամբ դերասանուհի տ. Բաղինեանի, յօգուտ Կ. Հ. Բ. Ընկ. տեղիս ճիւղի տրվեց ներկայացում-երեկոյթ՝ երաժշտական համերգային բաժնով։

Հաւաքվել էր հանդիսականների խուռն բազմութիւն։ Նորութիւն էր տեղացիների համար՝ «Պատկերասրահ» կոչված սենեակը, որտեղ ի ցոյց էին դրված հայ մտքի, գրի, ...ընքի գործիչների նկարները։

Ծրագիրը բաժանված էր հինգ բաժնի։ Խաղացին՝ «Զքնաղ Մարօ» դրամատ. էտիւդ 1 գործ., «Զօքանչի գալուստը» վօդ. 1 գ., «Փակված դրան մօտ» մենախօսութիւն, որը սահուն կերպով կատարեց տ. Կ. Բաղինեանը։ Համերգային բաժինը պարունակում էր ժողովրդական, ազգային երգեր և ռուսերէն օպերաներից հատուածներ. խումբը ղեկավարում էր դպրոցի խմբապետ Մ. Ասլանեանը։ Վերջում տեղի ունեցաւ «Ծրա-ալ-ոյց» պատկեր-խաղ, հայկական զգեստներով, պարերով։

Դերակատարները բոլորն էլ իրանց դերումն էին։

Խումբն առանձնապէս աջող երգեց՝ «Լօ...ն», «Хоръ пастуховъ» հատուածը «Пико-

вая дама» օպէրայից, Ե. Բաղդասարեանի ներդաշնակած «Անոյշ» օպերայից «Աղջի բաղդաւոր» կտորը։

Նոյն ուսուցչական կազմի նախաձեռնութեամբ, հանդիսականների մի նեղ շրջանում հանգանակութիւն բաց արին դպրոցի աշակերտների համար ձրի ատնաձառ սարքելու համար, որպիսին տուեց մօտ 40 ր.։

Բացի տօնածառի համար հանգանակած 40 րուբլուց, մուտք եղաւ 266 ր. 75 կ., իսկ ծախս՝ մօտ 60 ր., այնպէս որ զուտ օգուտ կը մնայ 200 րուբլի։

Խ. Շ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիս, 13 յունվարի

Կ. Հ. Բ. Ընկ. խորհուրդը շնորհակալութեամբ ստացել է Թիֆլիսի Փոխ-Վարկային Ընկերութեան ծառայողներից պսակի փոխարէն ի յիշատակ իրանց հանգուցեալ ընկերոջ և պաշտօնակցի՝ Իսահակ Գարեգեանի յօգուտ Ընկերութեան Ջրի և Եժանագին աշակերտական ճաշարանի 20 ր.։

Խորհուրդ

Թիֆլիս, 11 յունվ.

Խաչի-Թէլեթի ծխ. երկսեռ դպրոցի հոգաբարձութիւնս ստացաւ հանգուցեալ Նունէ Ցովսէփեան Ղալամքարեանի ժառանգներից նոյն դպրոցի օգտին 50 րուբլի։ Հոգաբարձութիւնը յայտնում է հանգուցեալի որդոց իր խորին շնորհակալութիւնը։

Նախագահ հոգաբարձութեան՝

Ս. ա. ք. Շիոյեան

Թիֆլիս, 11 դեկտ.

Թիֆլիսի քաղ. վարչութեան հայ ծառայողներից մի քանիսի նախաձեռնութեամբ, հայ տառերի գիւտի 1500-ամեայ և տպագրութեան 400-ամեայ համազգային տօնի առիթով հայ ծառայողների շրջանում, յօգուտ դպրոցական ֆօնդի հանգանակվեց 211 ր. 50 կ., որպիսի գումարը դեկտեմբերի 28-ին քաղ. վարչութեան անդամ Մ. Ն. Աթաբէկեանի միջոցով ուղարկվեց Թեմիս սրբազան առաջնորդին։

Ի դիմաց ծառայողների՝

Բաղ. վարչ. գլխ. հաշուապահի օգնական՝

Գ. Օտեան

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԻԱ

Եկեղեցականը պարլամենտի փոխ-նախագահ.—Բացվեց ֆրանսիական պարլամենտի նոր նստաշրջանը։ Պատգամաւորների պալատում տեղի ունեցաւ նոր պրեզիդիումի ընտրութիւն, որի ժամանակ փոխ-նախագահ ընտրվեց յայտնի դեմօկրատ հանրապետական աբբա Լեմիրը։ Վերջինս խիստ հալածանքի է ենթարկվում կղերականութեան կողմից իր քաղաքական հայեացքների համար։ Պարլամենտի նստաշրջանի բացվելուց առաջ՝ Թեմի եպիսկոպոսը նախազգուշացրել էր նրան, որ նա իր թեկնածութիւնը չը դնի այլ ևս միւս ընտրութիւնների ժամանակ առանց եպիսկոպոսական թոյլտուութեան։ Ինչ վերաբերում է նրա ներկայ գործելակերպին, բարձր հոգևորականութիւնը գտնում է անյարմար և հակառակ եկեղեցական դիսցիպլինայի, ուստի պահանջվում է, որ նա զղջայ ու ինքը դատապարտի իր ամբողջ անցեալ գործունէութիւնը։ Աբբա Լեմիրը, հրաժարվելով կատարել բարձրաստիճան կղերական այդ պահանջը, պատասխանել է, թէ իր խիղճը, որպէս եկեղեցական ու ազնիւ մարդու, հակառակ չէ իր գործունէութեանը, ուստի դատապարտել վերջինին նա չէ կարող։ Այդպիսի անհնազանդութեան համար աբբա Լեմիրը ենթարկվել է արդէն եկեղեցական պատժի, զրկվել է եկեղեցական ծխականատարութեան իրաւունքից։ Մինչդեռ աբբա Լեմիրը մեծ համարում ունի թէ պատգամաւորների պալատում և թէ այն հասարակութեան մէջ, որի ներկայացուցիչ պատգամաւորն է նա պալատում։ Որպէս բողոք՝ կղերականութեան այդ անհամբերողականութեան դէմ, պալատը հանրապետականների ձայների մեծամասնութեամբ փոխ-նախագահ ընտրեց աբբա Լեմիրին։

«Ձախակողմեանների Փեդերացիան» պարլամենտում.—Պարլամենտական նստաշրջանը բացվելու նախօրեակին վերջնականապէս կազմակերպվեց Բրիանի ղեկավարութեամբ նոր քաղաքական խմբակ «ձախակողմեանների ֆեդերացիա» անուան տակ։ Պարլամենտական այդ նոր խումբը, իր դեկլարացիայում նախ յայտարարում է իրան հանրապետական պրինցիպների արտայայտիչ և սօցիալական ռէֆօրմների կողմնակից։ Անհրաժեշտ է գտնում ընտրողական սիստեմի ռէֆօրմը փոքրամասնութեան ներկայացուցչութեան հիմունքների վրա։ Անհրաժեշտ է համարում նաև պահպանել եռամեայ զինուորական ծառայութեան նոր օրէնքը։ Ինչ վերաբերում է ֆինանսական ռէֆօրմներին, Բրիանը յայտարարում է, որ ձախակողմեանների ֆեդերացիան եկամտային հարկի կողմնակից է։ Խստօրէն յարձակվում է Բրիանը այժմեան կաբինէտի դէմ արտաքին քաղաքականութեան հարցերում. «Մենք նոր ուղիներ ենք որոնում,—ասում է նա,—մեր յարաբերութիւնները Գերմանիայի հետ լաւացնելու համար և ոչ մի աջակցութիւն չենք գտնում։ Մեր փոխանորդները խորտակեցին մեր գործը և վատթարացրին նախկին դրութիւնը»,—վերջացնում է Բրիանը։ Բայց ընդհանրապէս, ձախակողմեանների ֆեդերացիան առ այժմ մտադիր չէ յարձակողական դիրք բռնել դէպի Դումէրգի կաբինէտը։

Պրէսանսէի մահը.—«Рус. Сл.»-ին հեռագրում են Պարիզից.

«Պրեսանսէի թաղումը կը կայանայ հինգշաբթի օրը։

«Դամբանական խօսելու են Անատոլ Ֆրանսը և Ժան Ժօրէսը։

«Հանգուցեալի ընտանիքը ստանում է ցաւակցական հեռագիրներ աշխարհի բոլոր կողմերից։

«Դրօշակի» խմբագրութիւնը հեռագրում է. «Հայ ժողովուրդը ողբաց, կորցնելով իր եռանդուն պաշտպանին, որի ձայնը զարթեցնում էր Եւրոպայի խիղճը և յիշեցնում ճնշված ժողովրդի մասին»։

«Ժօրժ Կլեմանսօն հեռագրում է. «Աշխարհաքաղաքացի և իրաւունքի մարտիկ Պրեսանսէի անունը կը դառնայ պատմութեան սեփականութիւն։ Տիեզերքի որ մասում էլ կատարվէին անարդարութիւններ, Պրեսանսէն մտրակում էր նրանց իր զէնքով՝ գրչով ու կրակոտ խօսքով»։

«Ժան Ժօրէսի ցաւակցութիւնն է. «Պրեսանսէի մահը ամբողջ մարդկութեան համար կորուստ է։ Ֆրանսիայի սօցիալիստները յանձին նրա զրկվեցին իրանց շարքերում ճգնաժամից յետոյ կանգնած մարտիկից։ Եւրոպայի միլիտարիստ կազմը յանձին նրա ունէր ուժեղ հակառակորդի և մերկացնողի։ Ուժեղ միտքը նրա մէջ զուգորդվում էր ոսկի սրտի հետ»։

«Արտասահմանեան ռուս գաղութը հեռագրով ողբում է «ռուս ժողովրդի իսկական բարեկամի» կորուստը։

«Մամուլն ընդհանրապէս համակրական յօդուածներ է նուիրում հանգուցեալի յիշատակին»։

Պրեսանսէի թաղումը.—Պարիզից հեռագրում են «Р. Сл.»-ին.

«Պրեսանսէի մարմինը դուրս բերելիս ներկայ էին մօտ 5000 մարդ։

«Ցուղարկաւորութեան ժամանակում էին ժող. լուսաւորութեան մինիստր Վիվիանին, որ եկել էր իբրև մասնաւոր անձն, և Ալֆրէդ Դրէյֆուսը։

«Դագաղն ընկղմված էր պսակների մէջ։

«Դամբանականներից ամենամեծ տպաւորութիւնը գործեց Ժօրէսինը. «Պրեսանսէի մահով,—ասաց Ժօրէսը,—մենք զրկվեցինք մեծ մորալ ոյժից։ Նա բոլոր ժողովուրդների պաշտպանն էր, նա մարդու պաշտպանն էր»։

«Անատոլ Ֆրանսը, որ ներկայումս գտնվում է Րիվիէրաում, հանգուցեալի ընտանիքին ուղարկած ցաւակցական հեռագրի մէջ ի միջի այլոց ասում է. «Պրեսանսէն բոլոր ճնշվածների մեծ փաստաբանն էր»։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ լուրերի համաձայն էքս-սուլթան Աբդիւլ-Համիդը առաջարկել է Թիւրքիային մի միլիօն ֆունտ ստէրլինգ նաւատորմը ուժեղացնելու համար։

✦ Իտալիան Թիւրքիայից ստացաւ Սատամպօլին կղզին և փոխարէնը տուեց 11 ռազմանաւ։

✦ Թիւրքիան ընդարձակ ռազմի պատուէրներ է տուել արտասահմանում։

✦ Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ կատարվեց զօրահաւաք 1-ին և 4-րդ զօրաբանակների մէջ։

✦ Ֆրանսիական մինիստրների խորհրդի նախագահ Դումէրգը յայտնեց Ջավիդ-փաշային, որ Թիւրքիան կը ստանայ փոխառութիւն միմիայն այն դէպքում, երբ կը հրաժարվի երբեւէ դաշնակցութեան բարեկամութիւնից, կը բաւարարէ երբեակ համաձայնութեան բոլոր պահանջները և կը հրաժարվի ագրեսիվ քաղաքականութիւնից։

✦ Եւրոպայից հեռագրում են, որ ժամ առ ժամ սպասվում է զինված ընդհարում Թիւրքիայի և Յունաստանի միջև։

✦ Թիւրք-յունական սուր յարաբերութեան պատճառով Վենիզելոսը հեռագրով կանչվեց Աթէնք։

✦ Ֆրանսիական լրագիրների ասելով, Թիւրքաց զինուորական մինիստր Էնվէր-փաշան աշխատում է Կ. Պոլսից հեռացնել գերմանական գեներալ Սանդերսին։

✦ Կ. Պոլսում ոստիկանութիւնը որոնում է այն անյայտ անձանց, որոնք պատրաստվում էին սպանել Էնվէր-փաշային։ Զինուորական մինիստրութիւնը պաշտպանում են զօրքերը։

✦ Գերմանիան մի քանի խոշոր ռազմանաւեր գնեց Թիւրքիային։

✦ Իրանի նախկին պետ Մահմէդ-Ալին, Մահմուդօվ կեղծ անուան տակ ներկայումս ապրում է Բերլինում, և հարց եղած ժամանակ իրան ցոյց է տալիս որպէս Բագուի նաւթարդիւնաբերող։

✦ Ուրմիայի ուղղափառների միսիան յայտնում է, որ պարսիկ և թիւրք նեստորականները պարբերաբար հետ ցանկանում են մտնել ուղղափառութեան գիրկը։

✦ Սօֆիայում նախընտրական պայքարի ժամանակ տեղի են ունենում զինված ընդհարումներ։

✦ «Нов. Вр.»-ն նորից յօդուածներ է տպում ի պաշտպանութիւն Վիտտէի և միաժամանակ յարձակվում է Կօկօվցեվի ֆինանսական քաղաքականութեան վրա։

✦ Պետերբուրգում միջնորդ դատարանը գտաւ, որ Պետ. Դումայի նախկին անդամ Գէգէչկօրին ի զուր տեղն է մեղադրել Գէլօվանիին և վրացի ֆեդերալիստներին սօցիալ-դեմօկրատների դէմ իշխանութեան հետ միասին գործելում Պետ. Դումայի ընտրութիւնների ժամանակ։

✦ Օդեսսայի վաճառականներ Կալմիրները ստանալու են 54 միլիօն ժառանգութիւն Ամերիկայում վախճանված ազգականի կտակով։

✦ Յունվ. 9-ին Պետերբուրգում գործադուլ արին աւելի քան 120,000 բանւոր, Րիգայում՝ մօտ 80,000, Մօսկվայում՝ մօտ 9000, Նիկօլաեվսկում՝ մօտ 7000։ Տեղի ունեցան ընդհարումներ ոստիկանների հետ։ Ձերբակալվածների թիւը մեծ է։

✦ Պարսից մինիստրների խորհուրդը զրկեց պասիվ և ակտիվ ընտրողական իրաւունքից բոլոր քաղաքական յանցաւորներին։

✦ Եապօնիայի զանազան մասերում հրաբխային գործողութիւնները շարունակվում են, պատճառելով անասելի վնասներ։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝

Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

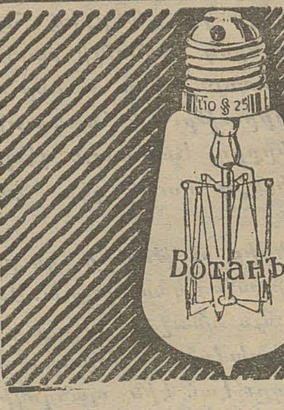

Ботанъ

ЛАМПА СЪ ГЯНУТОЙ ПРОВОЛОЧНОЙ НИТЬЮ ПРОДАЕТСЯ ВСЮДУ.

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԱԿՑ. ԸՆԿ. „ՍԻՄԷՆՍ-ՇՈՒԿԿԵՐՏ" Թիֆլիս, Գօլօվինսկի պր. 21.

(Կ. Հ.)

ՋԱՌԱՄԵԱԼ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ,

արտերիոսկլերօզը, յոգնածութիւնը, հիւանդութիւնների հետեւանք ընդհանուր թուլութիւնը, ալկօհոլիզմի հետեւանքները եւ այլն, նեվրաստենիան եւ ջղային հիւանդութիւնները, սեռական թուլութիւնը, հիւծւածութիւնն ու նիհարութիւնը մեծ աջողութեամբ բժշկւում է Սպէրմին-Պէլը, որի մասին վկայւմ են աշխարհիս ամենայայտնի բժիշկների բազմաթիւ դիտողութիւնները գրականութեան մէջ։

Սպէրմին-Պէլը միակ իսկական, բազմակողմանի փորձված Սպէրմինն է. այդ պատճառով էլ պէտք է ուշադրութիւն դարձնել „ՍՊԷՐՄԻՆ-ՊԷԼԻ" անուան վրա և չը գնել կեղծվածները, հեղուկներ և սերմային գեղձերից պատրաստված մեքլամներ, որպէս անպէտք նմանողութիւններ, որոնք թէ յատկութեամբ և թէ ներգործութեամբ Սպէրմին-Պէլի հետ ոչ մի առնչութիւն չունեն և յաճախ պարունակում են առողջութեան համար վնասակար տարրեր։

Ցանկացողներին ուղարկվում է ձրիաբար «Цѣлебное дѣйствіе Спермина» գիրքը. ամբողջ օրգանօտէրապիայով հետաքրքրվողներին ուղարկվում է՝ 4 հատ 7-կօպէկանոց նամակադրոշմ ստանալուց յետոյ՝ նոր լոյս տեսած «Цѣлительныя силы организма» գիրքը։

Սպէրմին-Պէլին կայ ամէնուրէք.

Профессоръ Д-ръ Пель и С-вья С-Петербургъ.

Մատակարար ՆՈՐԻՆ ՀԵՑՍԱՐՆԵԱՆ ՄԵԾ. Գրան

(П. 8663) 0—1

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. Ա. ՀԱԽՎԵՐԴԵԱՆ

Նախկին օրդինատոր Պետերբուրգի սիֆիլ.-վեներ. կլինիկայի: Ընդունում է հիւանդներին յատկապէս միզասեռային, վեներ., սիֆիլիսային հիւանդութեան- տառ. ժամը 10—11 և երեկ. ժ. 6—8. Սեմեօնօվսկայա փող., № 18 (Վօրոնցովի արձան ի մօտ): Բժշկի բնակարան Սեմեօնօվսկայա, № 16.

(Հ. ու. կ.) 804. 100—42

ԲԺԻՇԿ

Ա. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Մասնագէտ սիֆիլիս, (ներարկումն 606 եւ 914-ով) միզասեռական, վեներական եւ կաշւի հիւանդութիւնների: Էլեկտրաբուժութիւն:

Ընդունե- (12½—2 ժ. ցերեկվայ:
լութիւնը (5—7 ժ. երեկոյեան:
ամեն օր (Կանանց համար՝ 2—3 ժ. ցեր.:

Սօլօլակ, Բէհբուտօվսկայա, № 33 (անկիւն Պասկէվիչա փող.), տելեֆօն 11—75.

(Հ. Ա.) 785. 100—38

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

„ԾԻԾԱՂԻ ՏԿՃՈՐ"

Անեկդօտների և սրախօսութիւնների ու Մօլլա-Նասրէդդինի ընտիր առակների ժողովածու: Գրքի երեսին այս նկարը մեծ գիրքով: Գինն է 20 կօպ.: Դիմել Թիֆլիսի հայ գրավաճառներին և կազմողին՝ Тифлисъ, Семеновская ул. № 9. А. Г. Есаяицу. Գրքի գինը և ճանապարհի ծախսը 9 կօպ. մարկաներով ուղարկել առաջուց: Գումարով ուղղողներին 100 հատը կէս գնով, այսինքն 50% զեղչ. 50 հատին 40% զեղչ. 25 հատին 30% զեղչ: Ճանապարհածախսը գնողի վրա: Գումարով ուղղողները պէտք է ղրկեն կանխավճար, մնացեալը վերադիր վճարով:

(Օ. Մ.) 29. 20—1

„ՄՇԱԿԻ" ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ՅՕԳՈՒՏ „ՄՇԱԿԻ" ՖՕՆԴԻ

հետեւեալ գրքերը.

1) «ՄՇԱԿ» ԵՒ ՀԱՅ ԿԻՆԸ գ. 1 ր.
2) «ՄՇԱԿԻ» ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿԸ կազմեց Լ. Դանիէլեան » — 50 կ.
3) ՀԱՄԱԼԻ ՄԱՍԼԱՀԱԹՆԻՐԸ » — 30 կ.
4) ԿԱՅԵՆԻ ՃԱՆԿԵՐՈՒՄ, դրամա 5 գ. Ալ. Առաքելեանի » — 50 կ.
5) ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱԿ «ՄՇԱԿԻ» («Մշակի» յօբելեանի առիթով «Տարազի» հրատարակած ալմանախ) 1 ր.
6) ԴՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ, հատոր I 1 ր.

Վերոյիշեալ հրատարակութիւններից մի-մի օրինակ պահանջողները ճանապարհածախս չեն վճարում։

(2) 10—7

ГОЛОВНУЮ БОЛЬ и МИГРЕНЬ РАДИКАЛЬНО УСТРАНЯЕТЪ „МИГРЕНО-НЕРВОЗИНЪ" БЕЗУСЛОВНО ВѢРНОЕ и БЕЗВРЕДНОЕ РАСТИТЕЛЬНОЕ СРЕДСТВО. ТРЕБОВАТЬ въ АПТЕКАХЪ и АПТ. МАГАЗ. ТОЛЬКО НАСТОЯЩИХЪ ПОРОШКОВЪ съ ПѢТУХОМЪ апт. А. ГОНСЕЦКАГО въ Г. ПЛОЦКѢ по 10 коп. за шт. ФАБР. МАРКА ОСТЕРЕГАЙТЕСЬ ПОДДѢЛОКЪ!

(В. 54178) 39—23

Ի գիտութիւն

Ձը նայած իմ յայտարարութիւններին տեղական լրագիրներում, որ Սօլօլակսկայա № 5 տանը գտնվող կաթնային արտադրութիւնների խանութը՝ Շադինովի անունով, արդէն անցել է ինձ՝ ՊԵՏՐՈՍ ՏԷՐ-ՄԵՍՐՈՊԵԱՆՑԻՍ ի սեփականութիւն, և առևտուրն էլ վարում եմ նոյն տեղում՝ Սօլօլակսկայա № 5, այնուամենայնիւ նկատում եմ, որ իմ յարգելի գնորդները, սխալմամբ, յաճախում են իմ խանութի շրջքում գտնվող Շադինովի նոր բացված խանութը, որ գտնվում է Փոխադարձ Վարկի Ընկ. շինութեան մէջ։ Այդօրինակ երեւոյթներից խուսափելու համար, ես հրաւիրում եմ իմ յարգելի գնորդներին շնորհ բերել ուղղակի իմ խանութը՝ Սօլօլակսկայա № 5, տուն Բայսօղօլովի, չը դիմելով Շադինովի խանութը։

Յարգանքով՝ Պ. ՏԷՐ-ՄԵՍՐՈՊԵԱՆՑ

(Հ. ու.) 24. 3—2

Առեւտրի եւ Արդիւնաբերութեան Մինիստր. տնօրէնութեան ներքոյ գտնվող

Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԿՈՒՐՍԵՐՈՒՄ

Թիֆլիս, Միխայլեան պր. 24/4. Տէլէֆօն № 976.

Տալիս են երկսեռ անձերին մասնագիտական առևտրական կրթութիւն։

Դասընթացքն աւարտողներին տրվում են ատտեստատներ։

Գործնական պարապմունքները կատարվում են կուրսերում՝ Լօնդօնի Pitman և արկզի Pigier դպրոցների ձևով կազմակերպված Muster-Comptoir-ում։ Նիւթերն առնվում են բէալ կեանքից։ Առարկաները են. ա) պարտադիր. 1) Հաշուապահութիւն (պարզ, իտալ., գերմ., ֆրանս., ամերիկական, բանկային և գործարանական). 2) Առևտրական թւաբանութիւն. 3) Քաղաքատնտեսութիւն. 4) Օրէնսգիտութիւն (առևտրական իրաւունք, մուրհակի կանօնադրութիւն). 5) Առևտրական թղթակցութիւն. 6) Թւաբանութիւն համրիչի վրա. 7) Վայելչագրութիւն, (ամենայատ ձեռքի ուղղումն), արագագրութիւն. բ.) ոչ-պարտադիր. 1) Օտար լեզուներ. 2) Սղագրութիւն. 3) Դակտիլօգրաֆիա (ռեմինգտօն և ուր.) և 4) Առևտր. թղթակցութիւն օտար լեզուներով։ Զբաղմունքները կատարվում են և զատ-զատ։ Ունկնդիրների թիւ շատութեան պատճառով բացվում է երկրորդ զուգընթաց բաժանմունք, որը մանաւանդ յարմար է օտաքաղաքացիների համար։ Ունկնդիրների թիւը սահմանափակված է։ Պարապմունքների սկիզբը յունվարի 15-ին։ Խնդիրների ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—12-ը և երեկ. 4—7-ը։ Ծրագիրը և կանօնները ուղարկվում և տրվում են ձրիաբար կուրսերի շէնքում։ Կուրսերը ֆիրմաներին յանձնարարում են հաշուապահներ, օգնականներ և առևտր. այլ ծառայողներ՝ կուրսերի ընթացաւարտներից և իրանց ընդունակութեամբ աչքի ընկնողներից։ (Ընթացիկ տարում կուրսերն ունեցել են 284 ունկնդիր, որոնցից 53 հոգի իգական սեռից)։

1151. 6—25

Առեւտր. դպրոց (ԻՐԱՒՈՒՆՔ-ՆԵՐՈՎ) և Հաշւապահական կուրսեր

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՋԱՔ. ՏԷՐ-ՍՏԵՓԱՆԵԱՆԻ

Ընդունելութիւնը և զբաղմունքների սկիզբը դպրոցում յունվ. 8-ից—առ. ժամը 8½-ից մինչև ցեր. ժ. 2-ը. իսկ կուրսերում՝ յունվ. 15-ից—առաջին խմբի հետ՝ ժամը 2½-ից մինչև 5-ը երեկ., երկրորդ խմբի հետ՝ ժ. 7½-ից մինչև 10-ը երեկ.: Վաճառվում են դասագրքեր՝ ՍՈՎՈՐԵԼՈՒ ՀԱՇՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆԸ ԱՌԱՆՑ ՈՒՍՈՒՑՉԻ։ Միխայլօվսկի պր. № 17.

(Օ. Մ.) 1213. 10—7

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՃԱՐՊԱՅԻՆ ՇՊԱՐԸ

դարձնում է կաշին թաւշի պէս կակուղ ու քնքոյշ և տալիս է նրան թարմ երիտասարդական բնական կօլօրիտ։

Անփոխարինելի է որպէս պարահանդիսային ու սալօնային և առհասարակ թէ ցերեկվայ և թէ երեկոյեան շպար։ Կաշին պահպանում է եղանակի ազդեցութիւնից։

Այդ շպարը հիանալի կերպով կպչում է կաշուն։ Նա պատրաստված է բացառապէս ամենաընտիր հիմնական նիւթերից, որոնք կաշու համար միանգամայն անվնասակար են։

Գնորդները, սեփական շահերն ի նկատի ունենալով, պէտք է հետևեն, որպէսզի գնելուց ստանան իսկական № 4711 ՃԱՐՊԱՅԻՆ ՇՊԱՐ։

(M. 544878) 8—1

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный